

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΙΣ

Πτυχ. Ιεροῦς ἐν ΒΑΜΩ Κρήτης

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΝΕΑ ΖΩΗ

'Εσωτερικοῦ Δοχ. 30

« Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ » (Β' Κορ. γ'. 6'.)

ΔΙΑΛΟΓΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

Ἐπὶ τῶν ἐσφαλμένων ἀξιώσεων
καὶ λοιπῶν διδασμάτων τοῦ ἐν τῇ
Θεολογικῇ Σχολῇ καθηγητοῦ
Ἱερομνηεῖς τῆς Κ. Διαθή-
κης κ. Ν. Λούβαρι

Ἡ «ΝΕΑ ΖΩΗ» ὀλίγον μετὰ τὴν εἰς τὴν δημοσιότητα ἐμφάνισίν της, ἐγνώρισεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας της ὅτι θὰ δέχεται καὶ θὰ ἀπαντᾷ διὰ τῶν στηλῶν της εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν ἐπὶ δυσκόλων περιπέτων τε καὶ ἐδαφίων, ἢ καὶ ζητημάτων ἱστορικῶν, σχετικῶν πάντοτε μὲ « τὴν πίστιν τὴν ἄπαξ τοῖς ἁγίοις περαδοθεῖσα » τὴν ἐξυπνήρησιν καὶ διακήρυξιν τῆς ὁποίας ἔταξεν ἑαυτῇ ὡς ἀπαστολὴν ἢ « Νέα Ζωή ». Οὐδὲν ἐκ τῶν τεθέντων αὐτῇ ζητημάτων ἀντιπαρήλθεν ἐν σιωπῇ ἢ ὑπεκφυγῇ, μέχρι σήμερον. Συνεπὴς πρὸς τὴν δήλωσίν της αὐτὴν ἢ «Ν. Ζωή» φρονεῖ ὅτι τῇ ἐπιβάλλεται νὰ μὴ παρέλθῃ ἀναπάντητα μεθ' ἑσᾶ καὶ ἂν ἔγραψεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς εἰς τὴν προηγουμένην αὐτῆς ἐκδοσιν—τὰ ἐρωτήματα, ἀμφιβολίας καὶ ἀπορίας τὰς ὁποίας τὰ δημοσιεύματα ἑνὸς καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἑνὸς μητροπολίτου, ἀνδρῶν ἐπισήμως διωρισμένων καὶ ἀνεγνωρισμένων ὡς διδασκάλων τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, δι' ἡγεῖραν εἰς τὴν συνείδησιν καὶ πεποίθησιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν περὶ τῆς ὀρθότητος ἀπὸ ἐπιστημονικῆς, ἱστορικῆς καὶ λαϊκῆς ἀπόψεως τῶν παρὰ τῶν ἐν λόγῳ κυρίων διαμφορηθέντων γεγονότων καὶ διδασμάτων, τὰ ὅποια ὡς ἀληθῆ πάντες πιστεύομεν. Διὰ τὴν σαφεστέραν λοιπὸν κατανόησιν πρὸς πάντων τοῦ ὀρθοῦ ἢ πεπλανημένου τῶν ἀπόψεων καὶ ἀξιώσεων τῶν ὡς ἄνω κυρίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων οὗτοι ἔθιξαν ζητημάτων, ἢ καὶ ἄλλων συναφῶν αὐτοῖς—ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐνδιατρίβει συνήθως ἢ ἀπιστία—ἐκρίναμεν ὅτι ἢ κατ' ἐρωταπόκρισιν διαλογικῆ συζήτησις ἐπὶ τῶν ζητημάτων αὐτῶν θὰ ἦτο ἢ μᾶλλον ἐνδεδειγμένη ἐκθεσις τῆς θέσεως καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ἀπιστούντων εἰς τὰ Γραφικὰ γε-

γονότα ἀπ' ἑνός, καὶ τῶν πιστευόντων ταῦτα ὡς ἀναμφισβήτητα, θείας ἀποκαλύψεως καὶ σκοπιμότητος ταῦτα ἀπ' ἑτέρου. Σημειοῦμεν εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην διὰ τοῦ στοιχείου Α. ('Απιστῶν) τὸν ἐκπρόσωπον τῶν πρώτων καὶ διὰ τοῦ στοιχείου Β. (Πιστεύων), τὸν ἐκπρόσωπον τῶν δευτέρων.

Εἶδετε τὰ ἐν τῇ «**Πρωτῇ**» Ἀθηνῶν δημοσιευθέντα ἄρθρα τοῦ θεολόγου Καθηγητοῦ τῆς Ἱερομνηεῖας τῆς Κ. Διαθήκης ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ εἰς τὰ ὁποία οὗτος μὴ ἐπανακυρόμενος εἰς τὰς Εὐδαγγελικὰς περὶ Χριστοῦ ἀφηγήσεις, ἐξετάζει ἐπιστημονικῶς «**τὸν Χριστὸν ὡς ἀντικείμενον ἱστορικῆς ἐρεῦνης, ἢ ὅσοις ἐπιστημονικῆ ἱστορικῆ ἐρευνα προσπικθεῖ διὰ τῆς κριτικῆς τῶν πηγῶν, καὶ ἐπιστημονικῶν μεθόδων νὰ ἀνασυγκροτήσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν, ὡς λέγει :**

Π. Ἐὰν ἢ ἐξετάσις, μελέτη καὶ ἐρευνα τοῦ κ. καθηγητοῦ ἦτο ἐπιστημονικῆ, ὡς καυχᾶσθε καὶ καυχᾶται, τὰ συμπεράσματα τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν θὰ ἦσαν ὅλως διάφορα ὡς καὶ τῶν ἄλλων διακρεπῶν ἐπιστημόνων καὶ ὅχι ὡς τὰ παρουσιάζει οὗτος εἰς τὸν κοινόν, μὲ «**Χριστὸν κατὰ σάρκα**» καὶ «**Χριστὸν τοῦ θρόλλου καὶ μύθου**» δηλ. Χριστὸν τῆς φαντασίας τῶν δυσσοδορησάντων αὐτὸν, ἢ καὶ τῆς ἰδίας τῶν φαντασίας.

Α. Καὶ διατί δὲν εἶνε ἐπιστημονικὰ ὅταν ταῦτα ἐξετάζονται μὲ τὸσον αὐστηρὰν κριτικὴν;

Π. Διότι πρῶτον ἢ τοιαύτη λεγομένη κριτικὴ φωρᾶτα: λίαν ἐκζητημένη καὶ αὐθαίρετος· καὶ διότι δεύτερον, ἐπιστήμη δὲν εἶνε θεωρολογία, ἀλλὰ γνῶσις· οὐχὶ τετορευμένη ἀληθοφάνεια, ἀλλὰ ὀλοκληρωμένη καὶ ἀποδεδειγμένα: ἀλήθειαι· οὐχὶ ὑποθέσεις πρὸς ἐξήγησιν ἱστορικῶν δεδομένων, ἀλλ' ἀρχαὶ καὶ πηγαὶ ἱστορικαί, αἱ ὁποῖαι ἐπεξηγοῦν καὶ ἀποδεικνύουν ταῦτα, καὶ συγχρόνως προσιπεδαιοῦνται παρ' αὐτῶν. Αἱ γνῶμαι δὲ ἐπιστημόνων ὅσον δὴ ποτε εὐλογοφανεῖς καὶ πιθᾶναι καὶ ἂν παρίστανται δὲν εἶνε ἐπιστήμη—καὶ ἂν ἀκόμη γίνωνται τὸσον πρὸς πολλῶν ἀσπασταί, ὡστε πᾶσα ἀντίθεσις πρὸς αὐτὰς καὶ διαφωνία πρὸς αὐτὰς γὰ κρήνεται ἀνελευθέρου καὶ στενοκεφάλου ἀντιλή-

φως ἐνδειξίς. Αἰ ὡς ἐπιστημονικαί δὲ ἐκτιθέμεναι γινώμει τοῦ κ. Λούδαρι δὲν εἶναι νέαι, οὔτε πρωτότυποι. Εἶναι αἱ γινώμει καὶ αἱ θεωρίαι τοῦ ἡγέτου τῆς Τυβιγγιανῆς θεολογικῆς σχολῆς Ferdinand Christian Baur δημοσιευθεῖσαι εἰς πεντάτομον ἔργον τοῦ ἀπὸ τοῦ 1853—1863, ἀναδημοσιευθεῖσαι καὶ συμπληρωθεῖσαι μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ γαμβροῦ του Ed. Zeller. Ἄλλ' αὐταὶ κρίνονται ἤδη ἀπρηχαιωμένα καὶ γελοῖα. Ὅχι ἄλλοιαι δὲ ὁμοίαι καὶ πολλῶν ἄλλων ἰδέαι παρουσιάσθησαν εἰς τὸ μέσον διὰ τῶν αἰώνων εἰς ἄκραν ἀντίθεσιν καὶ διαμάχην παραταχθεῖσαν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ ὁποῦ ἐφάνησαν ὅτι ἠπειλοῦν καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν, ἀλλὰ ταχέως παρήλθον εἰς δύσφημον τάφον, ἐνῶ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια τῆς πίστεως κατὰ τῆς ὁποίας οὗτοι ἐπέστησαν πίστεως, ἐπέζησε καὶ ἐπιζῆ ἀδολαβῆς.

Α. Τοῦτο δὲν μαρτυρεῖ τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἀνέκαθεν διεφώνει—καὶ διαφωνεῖ ἀκόμη καὶ σήμερον πρὸς τὰ δεδομένα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Β. Πᾶς εἶπον ἤδη ὅτι αἱ γινώμει ἐπιστημόνων δὲν ἀποτελοῦν ἐπιστήμην. Ἡ ἀξιολογία σας δὲ αὕτη εἶνε ἀπολύτως ἀβάσιμος. Ἀληθῆς ἐπιστήμη καὶ Χριστιανισμὸς—ἐὰν ὁ δεύτερος εἶναι θεῖα ἀποκάλυψις δὲν δύνανται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ν' ἀναιρῶσιν ἄλληλα. Ἀνάγκη νὰ συμπίπτωσιν ἐφ' ὅσον ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ ἴδια ζητήματα καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσιν ἄλληλα ἐπὶ πολλῶν σημείων. Ἐάν ὑπάρχη Θεός, ἀνάγκη νὰ ἔχη ἐπιθέσει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ, οὕτως εἶπειν, ὑπογραφήν ἐφ' ὅλης τῆς κτίσεώς του, ὅχι ὀλιγώτερον ἢ τὴν σφραγίδα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐκδηλωμένου ἢ γραπτοῦ του Λόγου. Τὰ ἱερογλυφικά τῆς φύσεως δέον ν' ἀνταποκρίνωσιν καὶ ν' ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν ἔκρηθητικὴν γραφήν τῆς ἀποκαλύψεως, τὴν ὁποίαν ἀνάγκη νὰ ἐρμηνεύσιν καὶ συμπληροῦν καὶ ὅχι ν' ἀναιροῦν καὶ διαφεύδουν.

Α. Ἄλλ' ἐν προκειμένῳ ἰδοῦ ὅτι ὁ κ. καθηγητῆς τὰ ἐπιστημονικά του πορίσματα, ἴσον ἀφορᾷ «τὸν θρυλικὸν Χριστὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ» τῆς σήμερον καὶ τῶν παρελθόντων ἀκόμη αἰώνων—ὡς ὄντα ὅλως καὶ ἐντελῶς διάφορον τοῦ ἱστορικοῦ κατὰ σάρκα Χριστοῦ, τὰ προσεπιβεβαιῶσι ὡς ἔχοντα οὕτω καὶ διὰ τῆς ὁμολογίας αὐτοῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς Β'. Κορινθ. ε'. 16, ὅπου οὗτος λέγει: «ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οὐδὲνα οὐδὲνα κατὰ σάρκα· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι γινώσκουμεν.» Δὲν εἶνε τοῦτο ἀπόδειξις τοῦ ἰσχυρισμοῦ;

Β. Τοῦναντίον, εἶνε ἀπόδειξις τῆς μονομεροῦς καὶ ἀσχετοῦ πρὸς τὰ συμπεφορακόμενα καὶ ἰδίως πρὸς τὰ ἀμέσως προηγούμενα χωρία ἐκδοχῆς, καὶ τῆς ἐκ ταύτης ἀκολουθοῦσης πεπλανημένης πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θέσεώς του ἐρμηνείας. Διότι πᾶς ἀπροκα-

ταλήπτως μελετῶν τὰ γραφόμενα τοῦ Ἀποστόλου, δὲν δύναται νὰ μὴ διακρίνη ὅτι, οὗτος εἰς τὸ προηγούμενον ἴσον ἐδάφιον ἀξιοῖ διὰ τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας ὅτι «ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἀνέστη» ὅτι «ἀπέθανεν ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοὺς ζῶσιν»—ἔχοντες δηλ. κανόνα τοῦ ζῆντων τὸ ἴδιον αὐτῶν θέλημα, καὶ ἐπιζητοῦντες ἴδια καὶ ἀντιτιθέμενα πρὸς αὐτὸν συμφέροντά των, ἀλλὰ νὰ ζῶσι πρὸς τὸ συμφέρον, τὴν τιμὴν καὶ δόξαν «τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντος καὶ ἐγερθέντος» καὶ ζῶντος ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐπάγεται «ἴδτε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν (καὶ εἰς τὸ ἐξῆς) οὐδένα οὐδὲνα κατὰ σάρκα» [δηλ. δὲν τρέφομεν τοῦ λοιποῦ οὐδεμίαν ἐξαιρετικὴν δι' οὐδένα ἐκτίμησιν διὰ τὸν λόγον ὅτι οὗτος εἶνε ἐκ γενετῆς καὶ κατὰ θεογονίαν Ἰουδαῖος, ἢ ἐξ ἀπόψεως τοῦ ὅτι ἡ φιλία τούτου πρὸς ἡμᾶς δυνατὸν νὰ ἔχη τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἔκδοσιν ἐπὶ τῶν κοσμικῶν, τῶν κατὰ σάρκα ἡμῶν συμφερόντων. «Εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν» καὶ ἐπολιτεύθημεν ὑπὸ σαρκικῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸν Μεσσίαν προσδοκίων μας, ὡς προσκαίρου Ἀρχοντος, ὅστις θὰ καθίστα τὸ ἡμέτερον ἔθνος τὸν φόβον καὶ τρόμον τοῦ κόσμου, καὶ ἀνυψώσῃ ἡμᾶς εἰς παγκόσμιον Μοναρχίαν «ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκουμεν» αὐτὸν ὑπὸ τοιαύτας σαρκόφρονας ἀπόψεις καὶ ἀντιλήψεις, ἀλλ' ἐμφοροῦμεθα ὑπὸ ὅλως διάφορα [περὶ αὐτοῦ] αἰσθημάτων, τὰ ὅποια θέλομεν νὰ ἐνστερνωθῶσιν καὶ ὅλοι ὅσοι ἔχουσι ζῶσαν καὶ ἐνεργὸν εἰς αὐτὸν πίστιν «ἴδτε εἴ τις ἐν Χριστῷ, (ὠφελεῖται νὰ εἶνε) καινὴ κτίσις» «τὰ ἀρχαῖα (περὶ αὐτοῦ) αἰσθημάτων, ἐλπίδας καὶ ἀντιλήψεις) παρήλθον, ἰδοῦ γέγονε καινὰ». Αὐτὰ γράφει καὶ συνιστᾷ ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Κορινθίους. Μελετήσατέ τα εἰς τὴν ἐπιστολήν του, καὶ ἴδετε ἐὰν ἔχωσι σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν ἀξιολογίαν τῆς ἐρμηνείας τοῦ κ. καθηγητοῦ, ὅτι ὁ Παῦλος εὕρισκε «ἀποκηρυκτέαν τὴν περὶ Χριστοῦ κατὰ σάρκα ἱστορίαν καὶ ἀξίαν νὰ ἀντικαταστηθῇ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ μύθου». Ὁ Χριστὸς τοῦ Παύλου εἶνε εἰς «ἀποθανόντων ἐν σαρκί, καὶ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ζῶν δὲ εἰς τὸν αἰῶνα.»

Α. Θέλετε νὰ εἴπητε δηλ. ὅτι ὁ Παῦλος οὐδὲν ἀμφέβαλε περὶ ὑπάρξεως ἱστορικοῦ προσώπου κατὰ σάρκα Χριστοῦ, ὡς ὑπαινίσσεται ὁ κ. Λούδαρι;

Β. Ὅχι μόνον ὁ Παῦλος καὶ οἱ συγγραφεῖς τῶν συνοπτικῶν Εὐαγγελίων, ἀλλ' οὐδεὶς ἐχέφων διὰ τῶν αἰώνων καὶ σήμερον ἀμφέβαλλεν ἢ ἀμφιβάλλει περὶ τούτου. Διότι ἐὰν τοιαύτη θεῖα ὑπέροχος ζῶη καὶ προσωπικότης δὲν ἐπεφάνη καὶ ἔδρασεν εἰς τὸν κόσμον τούτον, τότε ἔχομεν τὸ ὑπερβαυμάστως ἐκτακτον φαινόμενον—τὴν ἀνεξήγητον, ἀπαράμιλλον καὶ

άνευ προηγουμένου δημιουργίαν **ὑπερφυσικῆς ἐξουχότητος**, ἐπαναλαμβάνουμένης τετρακίς εἰς τὴν φαντασίαν δύο ἀλιέων, ἐνὸς τελώνου καὶ ἐνὸς ἱατροῦ ἀκολούθου καὶ συνεργάτου τοῦ Παύλου, παρὰ τοῦ ὁποίου, καὶ ἄλλων βέβαιως εἶχεν ἀκούσει καὶ γράψει καὶ οὗτος τὰ τῆς ζωῆς, τοῦ χαρακτῆρος, τοῦ ἔργου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ὡς θείας προελεύσεως καὶ ἀποστολῆς προσώπου ἐν τῇ κόσμῳ. Χριστὸς κατὰ σάρκα καὶ Χριστὸς ἐν δόξῃ, εἶνε ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸ ἀλλήλων, καὶ οὕτε κατὰ διάνοιαν δύνανται νὰ χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων. Ἡ ἀνθρωπίνη ἐκδήλωσις τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος Του προϋποθέτει τὴν θεϊαν εἰς τὴν μόνην αὐτῆς λύσιν· καὶ ἡ θεία, τὴν ὁποίαν ἀποδέχεται **« ὡς Ἐρὺλλον »** ὁ σφόδρ καθηγητῆς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχει ὑποδεστέραν ἀνθρωπίνην ἐκδήλωσιν. Ἄλλ' ὁ κ. Λούβαρις εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου τοῦ ἀρθρου καὶ ἄλλαχού ἀναγράφει ἐπιδοκιμαστικῶς διαφόρους περὶ τοῦ ἱστορικοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἰδέας τοῦ Ρενάν. Πῶς συμβάλει, ὅμως ὥστε, ἐνῶ ὁ Ρενάν ἀποδέχεται τελείως ὅτι ὁ Ἰησοῦ Χριστὸς ὡς ἱστορικὴ ἐν τῇ κόσμῳ προσωπικότης ἐπίστευεν καὶ δὲν παρέλειπεν εὐκαιρίαν νὰ διατρανώσῃ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων τὴν ἐκ Θεοῦ προελεύσιν καὶ ἀποστολὴν Αὐτοῦ **« ὡς φανερώσ πληροῦς ἀποκκλύψεως μετὰ τῶν ἀνθρώπων »**, ὁ θαυμαστῆς τοῦ Ρενάν κ. Λούβαρις ἀποδέχεται ὅτι **« ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ μύθου »**. Οἱ αἰῶνες ἐπλασαν **« τὸν περὶ Αὐτοῦ μῦθον καὶ Ἐρὺλλον »**, ἡ ὁ Χριστὸς ἐν σαρκὶ διεκήρυξε καὶ ἐπιστοποίησε τὴν ἀποστολὴν τοῦ Αὐτοῦ ὡς γεγονός διὰ τόσων σημείων καὶ τεκμηρίων :

A.—Ναί, ἀλλ' ὡς καὶ ὁ Ρενάν ἐξηγεῖ, ὁ Ἰησοῦς ἐπίστευε τὸν « εὐσεβῆ καὶ λευκὸν λεγόμενον δόλον » ὡς οὐσιώδη πρὸς τὸν σκοπὸν του, ἐξασκῶν αὐτὸν διὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς κολακείας τῆς φαντασίας τῶν ὀπαδῶν του, ὁμοῦ μετὰ τινων ἀξιοσημειώτων καὶ ἐν τούτοις ἀνεξηγήτων παραδειγμάτων τῆς δυνάμεως του ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν ἐνώπιόν του ἀσθενῶν προσώπων, ἀπατῶν καὶ αὐταπατῶμενος ὁ ἴδιος ὡς ἔχων ὑπερφυσικάς δυνάμεις.

Π.—Καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν ὁ Ἰησοῦς ἠπάτα ἄλλους καὶ ἠπατάτο ὁ ἴδιος ὡς ἔχων ὑπερφυσικάς ἰδιότητας, τῶν ὁποίων εἶχε συνείδησιν ὅτι δὲν ἦτο κάτοχος;

A.—Ὁ Ρενάν, ὡς γνωρίζετε, λέγει ρητῶς ὅτι « τὸ ἔκαμε διὰ τὴν Ἰδρυσιν τῆς ἀγνωστῆς καὶ ὑψίστης ἠθικῆς τὴν ὁποίαν ἐδίδαξέ ποτε ἀνθρώπος, — διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐν τῇ κόσμῳ βασιλείας δικαιοσύνης, ἡ ὁποία θὰ δικραῖ ἔφ' ὅσον κόσμος διαρκεῖ ».

Π.—Αὐτὴ ἐνδεχόμενον νὰ εἶνε Γαλλικὴ μέθοδος πολιτικῆς πρὸς ἐπίτευξιν τοιούτων ἀποτελεσμάτων,

ἀλλ' ἦτο τελείως ἀκατάληπτος καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἑθνικοὺς προγόνους μας Ἕλληνας, ὡς εἶνε καὶ εἰς πάντα σημερινὸν ἀκόμη. Διότι ἐὰν, εἴτε ὡς αὐτουργὸς εἴτε ὡς συνένοχος, παρέδωκεν ἑαυτὸν ὁ Ἰησοῦς εἰς τοιοῦτον ἔργον, τότε ἀποστρεφεί ἑαυτὸν καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἡμῶν σεβασμοῦ, εἴτε ὡς **« κατὰ σάρκα, εἴτε ὡς δεδοξασμένου Χριστοῦ, τοῦ Ἐρὺλλου »** τοῦ κ. Λούβαρι. Ἄλλ' ἐὰν εἰνέτι περὶ Αὐτοῦ βέβαιον καὶ ἀναμφισβήτητον, τοῦτο εἶνε ὅτι Αὐτὸς διετύπωσε καὶ ἐξήσκησε τὴν αὐστηροτάτην ἀρετὴν, καὶ κυρίως ὅτι ἐστιγματίσθη δι' ἱεράς περιφρονήσεως καὶ ἀποτροπικισμοῦ πᾶν εἶδος προσκοιήσεως καὶ ἐξαπάτης. Τί ἐξήγγειρεν ἕλην τὴν μῦθον, μεθ' ἧς κατήγγειλε τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους; Δὲν ἦτο τὸ διότι ἦσαν οὗτοι ἠθικῶς φαῦλοι καὶ ἐκφυλοὶ. Ἄλλὰ διότι ἦσαν ὑποκριταί, προσποιούμενοι νὰ εἶναι ὅ,τι δὲν ἦσαν. Ἡ βαθυτάτη δδελυγμία τὴν ὁποίαν ἐξ ἑλης ψυχῆς ἠθιάνετο καὶ ἐξεδήλου ἦτο διὰ πᾶν ὅτι δὲν ἦτο εἰλικρινές, ἀληθές, φανερόν, ἀπροσποίητον.

Ἄλλ' ἄς ἐλθωμεν καὶ εἰς τὴν ἐτέραν ἐκδοχὴν τῆς **« αὐταπάτης »**. Ἄλλ' ἡ δύναμις τοῦ χαρακτῆρος Του δὲν εἶνε ὀλιγώτερον κατάδηλος ἀπὸ τὴν ἀγνότητα καὶ τελειότητά του. Διὰ τῆς δυνάμεως τῆς παρουσίας Του δλέπομεν αὐτὸν συνέχοντα πλήθη ἔκ τε τῶν φίλων καὶ ἐχθρῶν Του. Ἐὰν φαντασιοπληξία κατειχέ ποτε τὴν ψυχὴν Του, αὕτη θὰ ἐξεδηλοῦτο ἀμέσως ὡς ἀπέκτησεν ἐπιρροὴν καὶ ὀπαδούς. Οἱ ὁμοθενεῖς Του, στεναζόντες καὶ ὀδυρόμενοι ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἐνθαρρυνόμενοι δ' ἐξ ἄλλου ὑπὸ παρανοσημένων διακηρύξεων τῶν προφητῶν, ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἐμφάνισιν Μεσσοῦ πολεμιστοῦ βασιλέως, κατακτητοῦ, ὁ ὁποῖος ἤθελεν ἐγείρει αὐτοὺς κἀνωθεν τῆς πτέρνας, καὶ ὑψώσει αὐτοὺς ὑπὲρ τὸν ὄρον τῶν Καισάρων ἢ δημόδης αὐτῆ προσδοκία ἔκρινεν ὅτι ἐπέστη ἡ ἱκανοποίησις καὶ ἐκπλήρωσις τῆς ἐν τῇ προσωπῳ Αὐτοῦ, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατ' ἐπανάληψιν παρεκίνουν Αὐτὸν ἐντόνως νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἠρωϊκὸν αὐτὸ ἐγχείρημα. Ἐὰν δὲ ὑπῆρχεν ἀδυναμία τις εἰς τὸν χαρακτῆρά Του, μετὰ τῶν ἐκτάκτων χαρακτηρισμάτων, τῆς μεγαλειότητος τοῦ ἦθους τῆς πραότητος τοῦ πνεύματος, τῆς γαλήνης καὶ εἰλικρινείας τῆς ψυχῆς Του—τὰ ὁποία εἶνε ριζικῶς ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰς δυστροπίας, τὰς λοξοδατικὰς διαθέσεις καὶ ἀδυναμίας αἱ ὁποῖαι συνοδεύουν τὴν αὐταπάτην, καὶ τὴν πρὸς αὐτεξύψωσιν ροπὴν—θὰ τῇ ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς πρὸς τοῦτο ἐξασκουμένας ἐπ' Αὐτοῦ πιέσεις ἐνὸς ὀλοκλήρου ἔθνους, καὶ νὰ μὴ ἐκμεταλλεῖθῃ τοὺς ὑπὸ ἀναριθμήτων γενεῶν τοῦ παρελθόντος τρεφομένους πόθους καὶ προσδοκίας.

A.—Γνωρίζετε ὅτι τὰ πάντα καὶ οἱ πάντες διέπονται ὑπὸ νόμων ἐξελιξέως. Καὶ ἡ ἀντίληψις τὴν

ὅποιαν οἱ Εὐαγγελισταὶ μᾶς παρουσιάζουσι τῆς ὑψίστης προσωπικῆς ἠθικῆς τελειότητος ὡς ἐν σωματικῶν ἐν τῇ προσωπικῇ « Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου κατὰ σάρκα » θὰ ἐχρειάζετο τοῦλάχιστον δύο ἢ τριῶν γενεῶν περίοδον νὰ ἐξελιχθῆ ποτε ἓν τοιαύτη προσωπικότης καὶ δὴ ἐκ τῶν ἀρίστων, τῶν εὐγενεστάτων καὶ τελειοτάτων προγονικῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἐξῆσαν ποτε εἰς τὰ γενεὰς αὐτάς, διὰ νὰ μὴ εἰπωμεν καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς.

Π. — Ἐὰν τοῦτο ἀληθεύῃ ὡς φυσικὸς καὶ βιολογικὸς νόμος, πῶς οἱ διαρρευσαντες 20 αἰῶνες ἀπὸ τῆς ἐμφάνσεως Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς δὲν παρήγαγον τινα ὑπέρτερον Αὐτοῦ εἰς ἠθικὴν ἐξοχότητα καὶ τελειότητα; Ὁ Ρενάν αὐτὸς ὁμολογεῖ ὅτι « καὶ πάντες οἱ αἰῶνες θὰ συνομολογῶσιν ὅτι δὲν ἐγεννήθη οὐδὲ γεννηθήσεται ὑπέρτερος τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων ». Δυνάμεθα νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὰ στοιχεῖα ἄλλων ἐξόχων χαρακτήρων, οἷοι ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, ὁ Ζήνων, ὁ Κικέρων, ὁ Πλούταρχος, ὁ Σενέκας, καὶ νὰ δεῖξωμεν πῶς καὶ πόθεν προῆλθον. Ἀλλὰ ποῖαν ἐξήγησιν γηίνην ἢ ἀνθρωπίνην δυνάμεθα νὰ προσάγωμεν δι' Αὐτόν; Αὐτὸς εἶνε πράγματι « ὡς κλάδος ἐκ ξηρᾶς γῆς »! Οὔτε πρὸς προγόνους προγενεστέρους Του Ἰουδαίους καὶ ἐθνικοὺς δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν Αὐτόν, ἀλλ' οὔτε καὶ πρὸς τινα διανοητικὴν ὑπεροχὴν ἢ ἄλλην οἰανδήποτε ἀξίαν νὰ συγκρίνωμεν καὶ θεωρήσωμεν Αὐτόν ἀπόρροιαν βιολογικῆς τινος ἐξελιξέως. Ὡς ἐξελικτικὸν φαινόμενον « ὁ Ἰησοῦς κατὰ σάρκα » ἵσταται, καὶ θὰ ἵσταται, ἀνεξήγητον καὶ ἀνυπερέβλητον πρόβλημα ἐνώπιον τῆς υποθέσεως τῆς βιολογικῆς ἐξελιξέως.

Α. — Διατί ὁ « Θρύλλος », ὡς λέγει ὁ κ. Λούβαρις « ὁ τεχνουργηθεὶς ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν, δὲν εἶνε ἡ μόνη ἐξήγησις τῆς πίστεως » περὶ τοιαύτης προσωπικῆς τελειότητος;

Π. — Διότι ὁ τοιοῦτος τέλειος χαρακτήρ ἄνευ προγενεστέρου πρωτοτύπου, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπινοηθῆ ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν. Διότι καὶ αὐτὸς ὁ Baur καὶ οἱ κριτικοὶ τῆς Τυβίγγης ἀναγνωρίζουν ὅτι τοῦλάχιστον 4 ἐκ τῶν 14 ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου δὲν ἐγράφθησαν ἀργότερον τοῦ 58 μ. Χ. τούτέστιν ἐγράφθησαν προγενέστερον τῶν Εὐαγγελίων, καὶ ἐν τούτοις καὶ τὰ τέσσαρα συνοπτικὰ Εὐαγγέλια δὲν περιέχουσι μᾶλλον ἐξοχωτέραν εἰκόνα τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος καὶ θείας ἱερότητος τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ὁ Παῦλος ἀναγνωρίζει εἰς κάθε ἓν ἐκ τῶν κεφαλαίων τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστολῶν του. Διότι ὁ Παῦλος αὐτὸς μᾶς λέγει ὅτι κατὰ τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ συνάντησιν καὶ γνωριμίαν του μετὰ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων, εὐρέθη γνωρίζων καὶ πιστεύων ὅτι καὶ ἐκεῖνοι ὡς αὐτόπται μάρτυρες ἐγνώριζον

περὶ τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς, τοῦ προσώπου καὶ χαρακτήρος τοῦ Χριστοῦ. (Γαλατ. 6. 6 Κορινθ. 16. 11). Διότι οἱ Εὐαγγελισταὶ οὔτε τὸ προσήκον ὄλικόν πρὸς δυσσοδόμενισιν τοιοῦτου χαρακτηῖρος ἠδύναντο νὰ ἔχουν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν μέρψωσιν ἢ ἰδιοφυῖαν διὰ τοιαύτην ἐφεύρεσιν ἐπέκτειντο. Διότι ἡ ἀνθρωπίνη πλευρά, ὁ Χριστὸς τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εἶναι ἀθηνεϊκῆ, ἐὰν μὴ καὶ ἡ θεία ταχύτης εἶνε ἐξ Ἰσοῦ ἀθηνεϊκῆ. Διότι ἐὰν φιλοσοφία τῆς ἀπιστίας ἀξίωσιν, καὶ δικαίως, καὶ ἐπιμένει εἰς τὴν ἀποδοχὴν γεγονότων καὶ μόνον, καὶ τὴν ἐκ τούτων ἀνγκυάλως ἐξυπακουομένην αἰτίαν, ἐν ἐκ τῶν μεγαλειωμένων ὁμῶν καὶ ἡμῶν γεγὼνός εἶνε ὅτι πρὸ 1930 ἐτῶν ἐξῆρέ τις. Ὅστις ἀφήκεν ἀνεξίτηλον σφραγίδαν ἐφ' ἑλῶν τῶν ἐπομένων αἰῶνων "Ὅστις ἐνεκαίνισε τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξεγέρσεως κατὰ πάντας μὴ ἀληθοῦς καὶ δικαίου." Ὅστις ἔδωκε νέαν κατεύθυνσιν εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, καὶ τῆς ἠθικῆς τελειότητος τοῦ Ὁποίου οἱ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν Του καὶ ἐφεξῆς ἀριστοὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ κόσμου ἔκριναν ἐκυτοῦς ὡς μακρὰν ἀπέχοντες, ἀπλοῦς μόνον μιμητὰς. Ἐὰν λοιπὸν ἡ θεωρία καὶ πίστις ἡμῶν αὕτη δὲν εἶνε παρ' ὁμῶν τῶν ἀπιστούντων ἀποδεκτῆ, ἢ ὑποχρέωσις τῆς ἀποδείξεως τούναντίον θαρῶναι ὁμᾶς, τοὺς ἀπορρίπτοντας αὐτήν. Δεῖξατέ μας τὴν πηγὴν τῆς καθαρότητος καὶ διαυγείας τῆς ζωῆς καὶ διδασκαλίας Αὐτοῦ εἰς τὰ ἑορτά ἱδρυατὰ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἢ εἰς τὴν ὑπεροχὴν μέρψωσιν καὶ τὴν ἀρίστην φιλοσοφίαν τῶν ἡμερῶν Του. Δεῖξατέ μὲν τὴν πηγὴν τῆς δυνάμεώς Του. Μέχρις οὗ λοιπὸν σεῖς οἱ ἀπιστοῦντες κάμητε τοῦτο, ἡμεῖς οἱ πιστεύοντες θὰ ὁμολογοῦμεν μετὰ τοῦ Ἀποστόλου, « Πιστεύομεν καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οὐ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ».

Α. — Ναί, ἀλλ' ἄλλη ἢ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν τῶν συνοπτικῶν Εὐαγγελίων, καὶ ἄλλη, ἕως διαφόρος ἢ εἰκὼν τοῦ « πνευματικοῦ Χριστοῦ » τὸν ὅποιον ἐπίστευεν ὁ Παῦλος, καὶ « τοῦ Χριστοῦ τῆς Ἀποκαλύψεως ». Αὐτὸ διατείνεται: καὶ ἀποδεικνύει ὁ κ. Λούβαρις ὡς « θρύλλον » καθ' ὃ « ἔδικαιον εἰς τὸ ὄπισθον δὲν ἐφθασεν, οὔτε θὰ φθάσῃ ποτὲ ἢ ἀνθρωπότης ». Καὶ ἐφ' ὅσον δὲν εἶνε πιστευτὸν τὸ δεύτερον, ὁ πνευματικὸς Χριστὸς, εἰ μὴ ὡς θρύλλος, δὲν δύναται νὰ εἶναι πιστευτότερος ὁ Χριστὸς τῶν Εὐαγγελίων.

Π. — Εἰς τοῦτο εἴμεθα ἠνγκυαζόμενοι ν' ἀποδώσωμεν δίκαιον εἰς τὸν κ. καθηγητὴν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον τοῦ οἴκτου διὰ τὴν μυωπίαν τῆς ἐρμηνευτικῆς του ἱκανότητος, καὶ τοῦ οἴκτου διὰ τὴν διάκρισιν τῆς διαφορᾶς τῶν δύο διαφόρων εἰκόνων, τῶν δύο κατ' αὐτὸν Χριστῶν!! Ὁ κ. καθηγητῆς δὲν ἐφθασε δυστυχῶς ἀκόμη νὰ κατανοήσῃ καὶ διακρίνῃ μετὰ

οικονομίας του Θεού και πολιτείας Αυτού διὰ τῶν ὀργάνων του πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνη τὴν θέσιν αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐπαγγελίας ἀπὸ τὴν οἰκονομίαν, τὴν πολιτείαν, τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ τὴν θέσιν τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ βουλῇ Αυτοῦ. Οἱ μὲν ὀνομάζονται « γένειον σπέρμα » μὲ ἐπίγειον ἀποστολὴν, ἐπιγείους ὑποσχέσεις κληρονομίας, καὶ ἐπίγειον γραπτὸν νόμον, οἱ δὲ « πνευματικὸν σπέρμα » μὲ ὑπερτέραν, οὐράνιον ἀποστολὴν, μὲ πνευματικὰς ὑποσχέσεις καὶ « πνευματικὸν νόμον » (ὄρα Ρωμ. 6' 28, 29 δ' 16 θ' 6-8 Γαλ. γ, 29) τῆς διακρίσεως αὐτῆς τῶν δύο τάξεων μὴ γενομένης ἐν τῇ θεῖᾳ βουλῇ καὶ οἰκονομίᾳ, ὡς αὕτη ἀποκαλύπτεται ἡμῖν εἰς τὰς Γράφας, ὅχι μόνον διαφόρους εἰκόνας ἀλλ' ἕως διαφόρους καὶ ἀσυμβιβάστους διατάξεις καὶ ἀποφάσεις θὰ ἔλεψη ὁ κ. Καθηγητῆς—καὶ θὰ διδάσκη τοὺς φοιτητὰς του νὰ ἔδλωποι—μεταξὺ Ἐπαγγελίων καὶ ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου κλπ. Καθότι ἐκείνοι πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς ἀρχικῶς ἀπεστάλη, καὶ συμφώνως πρὸς τὴν κλήσιν καὶ θέσιν αὐτῶν ἐδίδαξεν, ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι. « Οὐκ ἀπεστάλη εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβια τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ » (Ματθ. ιε' 4) καὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ μόνον ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς του ἀρχικῶς νὰ κηρῦξαι. « Προεβόθη μὲν εἰς τὰ πρόβια τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ » (Ματθ. ιε' 5 6). Ὅταν δὲ αἱ εὐλογηταὶ ἀγγελίαι τῶν θεῶν ἀποκαλύψων, καὶ τῆς μελλούσης τοῦ Θεοῦ βασιλείας, ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τούτων, ἐκλήθη ὁ Παῦλος ἰδίως καὶ ὁ λοιπὸς, καὶ ἀπεστάλησαν κήρυκες εἰς τὰ ἔθνη μὲ εὐρυτέρας ἀποκαλύψεις καὶ ἐπαγγελίας εἰς τῶν ὁποίων τὴν κληρονομίαν καλεῖται ἡ ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησία, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ, οὐδὲ Ἕλληνι, ἄρσεν, θῆλυ, δοῦλος, ἐλεύθερος· εἰμὴ τὸ πᾶν καὶ ἐν πᾶσι Χριστῶς.

Λάθωμεν δ' εἰς ἀπόδειξιν τούτου αὐτὴν ταύτην τὴν « Κυριακὴν προσευχὴν » δηλ. τὸ « Πάτερ, ἡμῶν » καὶ παραβάλλωμεν τὸ πνεῦμα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ αἰτήματα πρὸς τὰς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς προσευχάς, ὡς π. χ. εἰς Ἐφεσ. αἱ 15-23, γ' 14-21. Ὅλα τὰ ἐν τῇ πρώτῃ διατυποῦνται ὑπὸ ἐπίγειον πνεῦμα· ἕλα τὰ ἐν ταῖς δευτέραις ἐκφέρονται ὑπὸ οὐράνιον ὕπεροχὴν. Ἐν τῇ πρώτῃ ζητεῖται ἡ « ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν » κατὰ τὸ μέτρον τοῦ « ὡς καὶ ἡμεῖς ἠφείμεν τοὺς ὀφειλέτας ἡμῶν ». Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἡ τοιαύτη αἰτήσις κρίνεται ὡς ἀναγνώρισις ἐνοχῆς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐνώπιον Θεοῦ ἀνακηρύσσονται συγκεχωρημένοι καὶ δεδίκαιωμένοι· διὰ πίστεως εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ. Πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἡ « ἄφεσις τῶν παραπτωμάτων » γίνεται « κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς χάριτος Αὐτοῦ », ἀντὶ νὰ ἐξαρτηθῶν ἐκ τοῦ μέτρου τῆς πρὸς τοὺς ὀφειλέτας μας χάριτος ἢ ἐπιεικείας μας. Ἀκόμη καὶ ἐξ ἀπόψεως τῆς ἐπιγείου ἡμῶν ζωῆς ὀλίγοι δύνανται εὐσυνειδήτως νὰ προσευχηθῶσι διὰ τεμάχιον ἐπισουλίου ἄρτου, διότι ὁ Θεὸς ἐν τῇ χάριτι του, ἐφοδιάζει ἡμᾶς μὲ πολὺ περισσότερα τούτου. Τὰ ἐλάχιστα ταῦτα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν προσευχὴν καὶ μόνον ἐκατέρως τῶν δύο τάξεων, μαρτυροῦσι τὴν διαφορὰν τῆς εἰκόνας, τὴν διαφορὰν τοῦ πνεύματος τῶν δύο οἰκονομιῶν, καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ἢ ὑποσχέσεων αἱ

ὅποιοι ἀνήκουσιν εἰς ἐκατέραν ἐξ αὐτῶν, εἰς τὸν Ἰσραὴλ δηλαδὴ καὶ τὰ ἔθνη, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, τῇ βασιλείᾳ τῆς ἀληθείας, τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ γῆς, τὴν ὁποίαν διεκήρυξεν ὁ Θεὸς διὰ τῶν προφητῶν καὶ τοῦ Υἱοῦ Αυτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ὅτι θὰ φέρῃ ἐπὶ γῆς, καὶ τὸ ὅποσον « ἰδανικὸν δὲν ἔφθασεν οὔτε θὰ φθάσῃ! » κατὰ τὸν κ. Λούδαρι, ἀλλ' ἡ πίστις ἡμῶν εἰς τὰς ἐκπληρώσεις τοῦ παρελθόντος εἶνε ἀσφαλῆς ἐγγύησις ὅτι οὔτε ἴωτα ἐν δὲν θὰ παρέλθῃ ἕως οὗ πάντα γίνωσι.

Εἰς τὴν ἐπόμενον συζητούμεν καὶ ἐπὶ τῶν θαυμάτων.

H ΝΕΑ ΖΩΗ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΒΗΜΑ

ΣΚΑΝΔΑΛΩΔΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ἐργάζον Ὁρθοῦ. καὶ Καθηγητοῦ Ὁρθοδόξου

Δὲν δυνάμεθα νὰ μαντεύσωμεν ποῖον σκοπὸν ἐξυπηρέτησεν ἡ Ἐπιστολὴ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 43—44 Δελτίῳ τῆς Ὀμοσπονδίας τῶν Λειτουργῶν τῆς Μῆσης Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Ἰωακείμ Ἀποστολίδου, ὡς καὶ ἡ σειρά τῶν ἄρθρων τοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Ν. Λούδαρι ἐν τῇ Ἐφημερ. « Πρωτὰ » Ἀθηνῶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ἀγίων καὶ Πανσέπτων ἡμερῶν τῶν Πιθῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄν καὶ νομιζόμεν ὅτι δὲν ἀξίζουσι τὸν κόπον διασκευῆς καὶ ἐπικρίσεως μωρὰ, φρενώλη συνουθλεύματα, καὶ ληρώδη δακτολογηλαρήματα, ἀσυλλήπτου φιλοσοφικοῦ εἰρμού καὶ ἀυστάτων καὶ ἀσυναρτήτων θρησκευτικῶν θεωριῶν, ψευδῶν καὶ ἀθαιρέτων συμπερασμάτων μὲ τὰ ὅποια γράφαντες ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, καὶ Καθηγητῆς τῆς Θεολογίας κινοῦσιν ἀντὶ τῆς προσοχῆς τὸν οἰκτον καὶ τὰ μειδιήματα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Χριστιανικῆς Κοινωνίας, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ ἀληθῆς Ἐκκλησιαστικοῦ κόσμου, ἐν τούτοις θὰ διασκευάσωμεν, ὅσον τὸ ἐφ' ὑμῖν καὶ ἐπικρίνωμεν (δὶ ὀλίγων) τὰ σκανδαλώδη δημοσιεύματα τῶν ἐχόντων τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀποκαλῶνται ὑπ' αὐτὴν τὴν αἰγίδα, ὁ μὲν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ κύρους, ὁ δὲ τοῦ Καθηγητικοῦ τοιοῦτου Λιδάσκαλοι καὶ Καθηγηταὶ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας!!!

Ἐπὶ τὸ πρόσχημα τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας θελήσεως ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνεξελέγκτου φρονητατισμοῦ, ὑπὸ τὴν ψυχοφθόρον, ἠθολογὸν καὶ συνειδησιακτὸνον ἐπίδρασιν τῶν νεωτέρων θεωριῶν τῆς πνευματικῆς ἀνυποταξίας, ὅσει νὰ μὴ ἔφθανον αἱ ποικιλῶνμοι ἢ δυσῶνμοι καὶ ἀνώνμοι παραφάδες τῆς Δογματικῆς τῆς ἀρνήσεως τῶν εἰς τὸν θεῖον πανάγιον Λόγον ὑπὸ τῆς ἀθανάτου καὶ λειλαμποῦς σωσικῶς καὶ αἱματοβάπτου Ὁρθοδοξίας παγίως παρακελευομένων καὶ τεθεσπισμένων, παρασύρεται καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀξιοπρέπεια, κατασι-

λοσα διὰ μιᾶς οἰκτροτάτης καὶ ἀλγεινοτάτης πλάνης ἢ μιᾶς ἀξιοθρηνήτου καὶ δακνοκαρδίου ἀπάτης, τὴν ἀθηνεΐαν καὶ τὸ κῦρος. Λιότι τί πλεϊότερον νὰ διαπραχθῆ εἰς θάρος ταύτης καὶ τί οἰκτρότερον νὰ ἐμφανισθῆ ἐκεῖνου ὑπερ Μητροπολίτης καὶ Ἱεράρχης Ὁρθόδοξος, τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ ἔχοντος ἀκόμη καὶ πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἣτις διεκρίθη διὰ τὴν μεθ' ἑλίας τὰς πολυτρόπους, πολυεῖδεις καὶ πολυπλόκους καὶ ὑπερωκεανείους κλυδοφύρουσαν ἀειφανῆ καὶ καὶ αἰωνοκλεῖ Ὁρθοδοξίαν—καὶ Καθηγητῆς τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ, ἐπραξικοποίησαν διατυμπανίσαντες καὶ διακηρύξαντες ἐωλοκρασίας, ὁθλοφωνήματα καὶ διατολογοφληναφήματα ἀνάξια καὶ αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας (Ἡς πύλαι Ἄδου οὐ κατεσχύουσιν) τὴν ὅποιαν ἀναξίως ὄντως ἀντιπροσέουσιν. Ἡ καθὼς ἐννοουμένη πνευματικὴ ἐλευθερία ἐν τῇ ἀνεξελέγκτῃ ἐρμηνεύει τῶν Ἁγίων καὶ Θεοπνευστῶν Γραφῶν μακρὰν ἱερῶν Κανόνων καὶ σεπτῶν θεσμῶν, διατάξεων τύπων καὶ ἀποφάσεων ἐπιστημόνων, αὐτοδοῦλας, αὐθαϊρέτως καὶ ἐσθαιελικῶς δογματικίζουσα εἰς πρκακεκινδυνευμένας ἰδέας, ἀνατρεπούσας τὰ παραδεδεγμένα ἀλλὰ καὶ ἀσεβῶς ἀλλοιοῦσας τὸν τύπον, τὴν μορφήν καὶ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄξίαν τοῦ ὑπερκοσμοῦ καὶ οὐραπέμπτου Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Ἱερωτάτῃ καὶ Θειωτάτῃ προτόπῳ τοῦ Ἰδρυτοῦ καὶ θεμελιωτοῦ Του, λύσει καὶ θέσει ἀπαρχιδιάτων ἠεωρουμένων, ἐδημιούργησαν ἀτίθασον, ἀχάλινον, δυσήνιον καὶ δυσυπότακτον ἀπόσχισιν εἰς ξενομόρφους ἀποσυναγωγούς ἐμφανίσεις, δηλητηριαζομένου οὕτως εἰς μόλυσμα κινδυνώδες τῆς Ὁρθοδόξου Κοινωνίας, δικαίως οὕτω κατηνέχθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πάροναξίας κ. Ἱεροθέου ὁ καταπέλτης, στιγματίσας ἀμφοτέρους τοὺς θρασεῖς τολμητίας καὶ φθοροποιούς σκανδαλογροῦς καὶ νεωτεριστὰς καινοτόμους κακεργάτας καὶ διὰ τοῦ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ὑπομνήματός του ζητήσας τὴν περιθωράκισιν τῆς Ἁγίας ἀμωμῆτου, ποτνίας καὶ Ἐθνοσωτείρας Πίσταως ἀπὸ τῶν τοιοῦτων νεωπρασμάτων καὶ καρκινωμάτων, ἀπειλοῦντων τὴν ὅλην ζῶην τοῦ ἡθικοῦ, ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ. Τὸν σεβαστὸν καὶ πεπνυμένον Ἱεράρχην, καθὼς καὶ πάντα ζηλωτὴν καὶ πανσθενῶς ἀγωνιζόμενον καὶ ἐννοοῦντα νὰ τηρῆται ἡ δύναμις ὁ τύπος καὶ ἡ ἀξία τῆς πατρώας εὐσεβείας, καθ' ὑποχρέωσιν ἡθικὴν, δεόν νὰ ἐνισχύσωσιν δλοψύχως, δλοθύμως καὶ δλοκκρδίως ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ Κοινωνία.

Τὸ σκάνδαλον καθίσταται οὕτως ἀφόρητον. Καὶ προκειμένου ἤδη περὶ ζητήματος πίστεως δὲν δύναται τις νὰ σιγήσῃ ἀλλ' εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ρήξῃ κραυγὴν διαμαρτυρίας διὰ τὰ ὑπὸ Ὁρθόδοξου Ἱεράρχου καὶ ὀρθοδόξου Καθηγητοῦ ἀποτολημῆθέντα τοιαῦτα σκανδαλώδη δημοσιεύματα. «**Ἄ Ἀδικουμένης πίστεως ἐρρέτω φύσις καὶ γένος**» λέγει θεόσοφός τις ἱερός Πατήρ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Κηρύγματα ὀρθολογιστικὰ μὲ δλους τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἐπισήμου δημοσιότητος γινόμενα ὑπὸ Ἱεράρχου Ὁρθοδόξου καὶ Καθηγητοῦ Ὁρθοδόξου

ἀποτελοῦσι γεγονότα ὁμολογουμένως πρωτοφανῆ καὶ πρωτάκουστα διὰ τὴν Γερικράν καὶ Σεπτετάτην Ἐκκλησίαν αὐτὴν, ἐν ἣ ζῶμεν Ἡδιαφόρησαν καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσαντο τὰς ἐπιφόδους κατακίσεις ἃς ἡ ἀντιχριστιανικὴ καὶ ἀθεϊστικὴ καὶ μισσοεθνικὴ προπαγάνδα σημειεῖ ὡς μὴ ὄφειλε μεταξὺ τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ἐρχόνται καὶ αὐτοὶ μὲ δλον τὸ κῦρος τῶν ἀξιωμάτων—οἱ ἀναξιοδοχοὶ ἀξιοδοχοὶ νὰ δώσωσι μίαν ἐπι πλέον ὄθησιν εἰς τὴν εὐδῶσιν τοῦ ἔργου τῆς δλεθριοτάτης καὶ τὰ μάλα κοινωνιοδόρου καὶ Ἐθνοδλοδλοεστάτης προπαγάνδας.

Ὀντως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸς, Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Σεργίῶν καὶ Καζάνης καὶ Καθηγητὰ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ φέρει ἐν ἑαυτῷ γενόμενος ἀνθρώπος δλοκλήρον τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἀπεκκλύθη ὁ τέλειος Ἀληθινὸς Θεός, ὅχι μόνον διὰ τελείων καὶ ἀκαταλύτων λόγων Αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ διὰ θείων ἔργων τῆς παντοδυναμίας Αὐτοῦ καὶ ἠνάγκασαν τοὺς ἀκούσαντας τοὺς λόγους καὶ ἰδόντας τὰ θεϊότατα ἔργα αὐτοῦ νὰ πιστεύσωσιν ἀληθῶς ὅτι ἐν τῷ Χριστῷ ὑπάρχει ὁ Θεός ὁ Ἀληθινὸς Λοιπὸν ἡ πίστις ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ Θεός δὲν στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Μύθου καὶ τῆς πλάνης τῶν ἐπιστημόνων καὶ φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι εἰκονίζουσι τὸν Χριστὸν ψευδῶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τελείων λόγων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἔργων τῆς θεότητος Αὐτοῦ. Διὰ δὲ τοὺς ὀρθολογικῶς δῆθεν θεολογοῦντας, ἀλλ' ἐγκνίον λόγου λαλοῦντας ὁ Χριστὸς λέγει «**Ἐὴμὴ ἦλλον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον, νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν... Ἐὶ μὴ ἐποίησα τὰ ἔργα ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον**» ἀπιστοῦντες εἰς ἐμὲ καὶ ἀλόγως θεολογοῦντες διότι καθὼς λέγουσιν «ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ μόνον Νῦ εἶναι εἰς θέσιν ὁ ἀνθρώπος νὰ συλλάβῃ τὸ θεῖον».

Τὶ ἐννοεῖτε λέγοντες ταῦτα: Ἐὰν ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ Νῦ ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ συλλάβῃ τὸ θεῖον τότε παραπέμπομεν ὑμᾶς εἰς τοὺς σατανοβούλους Εἰδωλολάτρας καὶ τὴν ἐσωφορόπνευστον πολυθεϊαν παραπέμπομεν ὑμᾶς εἰς τοὺς Ὁρθολογιστὰς θεολογοῦντας τοὺς μηδεμίαν ὀρθότητα ἔχοντας ὡς πρὸς τὴν πίστιν πρὸς τὸν Ἀληθινὸν Θεόν, ὡς πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν περὶ τοῦ Θεοῦ. Ἐκτὸς τῆς Θεολογίας τοῦ Χριστοῦ αἱ θεολογίαι τῶν ἀνθρώπων πρὸς Χριστὸν καὶ μετὰ Χριστὸν αἱ διαφωνοῦσαι πρὸς Χριστὸν, εἰσὶν ὀλεθριαὶ θεολογικαὶ πλάναι, καταστρεπτικαὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ ὀρθολογικῶς δῆθεν θεολογοῦντες προσβάλλουσι τοὺς ἔξ Ἀποκαλύψεως θεολογοῦντας, διότι οὗτοι δὲν ἐμορφώθησαν ἀρτίως ὡς στερούμενοι τῆς λογικῆς ἀναγωγικῆς θεολογικῆς μεθόδου, δι' ἣς δύναται ν' ἀποδείξωσιν Ἐπιστημονικῶς τὴν ὀλεθρίαν πλάνην καὶ τὴν ἐπισυμυερὰν σκοτεινίην τῶν δῆθεν ὀρθολογικῶς θεολογοῦντων. Ὁ ὕψιπέτης, ὁ ὑπερνέφελος, καὶ θεόκλητος Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Θεϊότατος Παῦλος—Τὸ οὖς τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα Ἰωάννην—λέγει ὅτι: «**Τὰ δόρατα τοῦ Θεοῦ (φῶς, προσόντα) τοῖς ποιήμασι τοῦ Θεοῦ νοούμενα καθορᾶται ἢ τε ἀδιδος Αὐτοῦ δύναμις καὶ θεότης εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους**». Λοιπὸν, οὐχὶ ὁ ἐγκλειόμενος Ὁρθολογιστῆς ἐν τῷ νῦν του εἶναι εἰς θέσιν οὗτος νὰ συλλάβῃ τὸ θεῖον ἀληθῶς, ἀλλ' ἐν τῇ παρατηρήσει τῶν ποιημάτων τοῦ

Θεού θά λάβη τὰ δεδομένα τοῦ λογιζέσθαι· καί εἶτα ἀνγκυλιωσολογιζόμενος θά ἐξαγάγῃ ἐκ τῶνδε μίαν τῆς παρατηρήσεως τὰ ἀληθῆ συμπεράσματα τῆς γνώσεως περὶ Θεοῦ. Ὁ δὲ ἀπορρίπτων τὴν παρατήρησιν ἀδύνατον νὰ ἔχη τὰ δεδομένα ἐφ' ὧν στηρίζεται ὁ ἐπιστημονικῶς λογιζόμενος. Διὰ τοῦτο φαντάζεται καὶ πλάττει: χιμαίρας θεοτήτων, μυθοπλαστίας, ἀρλομπες, νεφελοκοκυγίας, τερθρείας καὶ ἐρεοχελίας, ὄθλοφωνήματα, σατανοδοξίας, κακοφροσύνας ὑπερτεραιώδεις καὶ τὰ μάλιν φρενώσεις, καὶ Εἰδωλολατρεῖ.

Ἐπεριμέναντες ἀπὸ Σας τοὺς Ὀρθοδόξους Διδασκάλους μεγαλητέραν ἀξιοπρέπειαν καὶ τιμιότητα καὶ ἐφ' ὅσον ἀπεφασίσατε ἀμφότεροί Σας νὰ δημοσιογραφήσητε ἐπεριμέναντες νὰ ἔχετε τὸ θάρρος τῆς γνώμης Σας καὶ νὰ διατυπώσητε ταύτην καθαρά, χωρὶς διαφορῶν καὶ γριφώδεις ἐκφράσεις πολλὰ συγκαλύπτοντες καὶ ὀλίγα διασαφηνίζοντες. Εἶναι ἐν τούτοις φανερόν ὅτι τὸν Χριστὸν, τὸν φορέα τῆς Θεΐας Ἀποκαλύψεως, ἐκδέχεσθε, ἀμφότεροί σας, ὡς δημιουργὸν «**μύθου συνῆξερέων καὶ μυθιστοριῶν**» ὅτι τὰ θαύματα «ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους» ὅτι «τὰ Εὐαγγέλια ἐμπεριέχουσι τὸν ὄγκον τῶν ὑπερφυσικῶν διηγήσεων. Περιλαμβάνουσι στοιχεῖα περιττὰ χρήζοντα συμπύξεως. Ὅτι τὸν Ὀντοποιόν, Κοσμοποιόν καὶ Κοσμοσώστην Θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστὸν φαντάζεσθε, ἀμφότεροί σας ἐξελισσόμενον καὶ δημιουργούμενον διὰ μέσου τῶν γενεῶν» ὅτι ὁ Χριστὸς τῶν Συνοπτικῶν εἶναι διάφορος τοῦ Χριστοῦ κατὰ Παῦλον καὶ Ἰωάννην καὶ τοῦ Χριστοῦ τῆς μετέπειτα Ἐκκλησίας, ὅτι αἱ περὶ Χριστοῦ Εὐαγγελικαὶ Ἀλήθειαι δὲν εἶναι αἰώνιοι καὶ ἀνλλοίωτοι. Καὶ ἐπισφραῖνετε πλῆθος ἀσεβῶν καὶ βλασφημῶν κρίσεων καὶ γνώμων ἀνθρώπων λησιμονημένων πλέον καὶ εἰς τὴν ἰδίαν των πατρίδα, διὰ νὰ μὴ προσθέσητε σχεδὸν οὐτε γραμμὴν πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ἀουστάτων τούτων βλασφημιῶν. Καὶ ἐνθ' ὀμιλεῖτε καὶ γράφετε ὡς Τρόφιμοί τινες τῶν Ὀρθολογιστικῶν Σχολῶν τοῦ τελευταίου αἰῶνος (—ἀναντιρρήτως δὲ ὁ Γαλλοεβραῖος Ρενάν καὶ ὁ Γερμανοεβραῖος Στράους τῆς Τυβίγγης, ὁ Ἑβραϊκομασσόνος Πύνγκερ, καὶ οἱ λοιποὶ ἀντίχριστοι Ἑβραϊζόντες καὶ Σιωνισταὶ ψευδοθεολογοὶ καὶ ψευδοφιλόσοφοι Ἐλευθεροτέκτονες (μασσόνοι) δὲν ἐξεφράσθησαν ριζοσπαστικώτερον—) ἔχετε ἔπειτα τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀποκαλεῖσθε Διδάσκαλοι καὶ Καθηγηταὶ τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας! Καὶ περιμένομεν εἰσέτι ἡμεῖς ἀπὸ τοιούτους Ὀρθοδόξους Ἀρχιερεῖς καὶ Ὀρθοδόξους Καθηγητὰς νὰ μᾶς παρασκευάσῃτε τὴν μέλλουσαν ἐλπίδα τῆς Ἐκκλησίας!!!

Οἱ ἀπὸ τοῦ Dupuis μὲχρι τῶν Loisy καὶ Reetzstein ἀσεβέστατοι καὶ ἀντίχριστοὶ καὶ Θεομάχοι Ὀρθολογισταὶ ὑποστηρίζοντες ὅτι ὁ Θεοσκέπαστος Χριστιανισμὸς προήλθεν ἐκ τῶν μυστηριακῶν Ἑρησικειῶν τοῦ Εἰδωλολατρικοῦ κόσμου καὶ ὅτι εἶνε προϊόν φυσικῆς ἐξελίξεως τῆς θρησκευτικῆς Ἰδέας, ὑποστηρίζοντες ἀνυποστόλως ἀπεριφράστως καὶ ἀπεστρόφως ὅτι ἡ λειτουργία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔχει ἔχει σχέσιν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς λειτουργικοὺς τύπους τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν παλαιῶν μύσεων!!! δὲν ὑπεστήριξαν περισσώτερόν τι. Καὶ ἀναμφιβόλως καὶ ἀναμφηρίστως οἱ τελευταῖοι

τοιούτοι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ὀρθοδόξου Ἀρχιερέως, Σερβίων καὶ Κοζάνης καὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν δὲν εἶνε δυνατόν παρὰ νὰ διεκδικήσωσι μετὰ τῶν Ρενάν καὶ Στράους Πύνγκερ καὶ τοῦ ἀποθανόντος ἐν τῷ Φρενοκομείῳ ἀντιχριστοῦ ἐπίσης Γερμανοῦ Νίτσε ἐπισήμους τινὰς, πεπαρρησιασμένους καὶ ὀτρυνοὺς θαυμαστάς, μνηστὰς καὶ ὁδοδοῦς των, ἀναλαβόντας ὑπ' αὐτὴν τὴν αἰγίδα τοῦ Ἐπισκοπικοῦ καὶ Καθηγητικοῦ κύρους νὰ κηρύξωσιν ἐκθύμως διατόρωθαι βαρυστέρως, βαρυπετῶς καὶ βαρυήχως Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τὰς συνταραξάσας καὶ αὐτὰς εἰς τὰς θρησκευτικὰς κοινωνίας τῆς Λύσεως δοξασίας των. Τὸ σκάνδαλον τὸ ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ν. Λούδαρη τὰ χαρακτηριζόμενον ὡς πρωτόκουστον κιννοφανές καὶ πρωτοφανές μέχρι σημείου ὅστε νὰ κταντᾶ νὰ εἶνε ἀνυπόφερτον, παγγάλεπον, ἀφόρητον καὶ δύσοιστον.

Λέγετε εἶτα ὅτι ἀνάγκη νὰ ἀπορριφθῇ ἡ Ἱστορία τῶν Εὐαγγελίων διότι διηγεῖται ὑπερφυσικὰ ἔργα τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, διηγεῖται τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν αὐτοῦ τὴν θεϊκὴν Μεταμόρφωσιν αὐτοῦ τὴν Ἀνάληψιν αὐτοῦ. Ἡ πεπλανημένη κρίσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ πεπλανημένου ἀνθρωπίνου κριτηρίου καὶ δὲν δέχεται ὡς ἀληθῆ τὰ ἱστορούμενα θαύματα τοῦ Κυρίου. Τὰ θαύματα ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους. Τὰ Εὐαγγέλια ἐμπεριέχουσι περιττὰ χρήζοντα συμπύξεως!!! Τοιοῦτον λογικὸν ἀπαλάσσειν ἀπὸ τῆς Ἱστορίας τοῦ Χριστοῦ παρέχει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα οὐχὶ τὴν ὀρθὴν ἠθικὴν ὡς λέγετε ὑμεῖς ἀλλὰ τὴν ἠθικὴν διακροῦσάν οὐχὶ τὴν εὐθὴ Ἑρησικεῖαν, ὡς λέγετε, ἀλλὰ τὰς ψευδεῖς Ἑρησικείας τοῦ φιλοψευδοῦς πνεύματος, τοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἀρχιψεύστου, ἀρχιπλάτου καὶ ἀρχισκοπιτοῦ ὅστις καλεῖται Σατανᾶς ἢ Διάβολος. Τοιοῦτον λογικὸν ἀπορρίπτων τὸν ἱστορούμενον Χριστὸν, εἶναι νόησις ἀρα Σατανικὴ, ψευδής. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεόσοφος καὶ προσημάντωρ Συμεὼν προσέφητευσεν περὶ Χριστοῦ εἰπὼν «Ὁὗτος ἔσται εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον καὶ οὗτος κείται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν». Τὴν εἰς Θεὸν Χριστὸν πίστιν προσκαλοῦναι νὰ ἀφαιρέσωσιν οἱ φιλόσοφοι (ἢ μᾶλλον οἱ φιλόσοφοι, οἱ σκοτόφιλοι καὶ σαρκοφιλόσοφοι) Ὀρθολογισταὶ καλούμενοι, οὗς ἀπαριθμεῖτε, Γκαίτε Κάντιος, Λέσσιγκ, Ἐγκελς, Στράους, Ρενάν, Ρομαντικός, Βάγκερ, Χάρτμαν, Σοπεργάουερ, Νίτσε κτλ. κτλ. Καὶ ἐνθ' ἀναφέρετε τοὺς πεπλανημένους λόγους αὐτῶν ἀνευ λόγου κρινόντων, ἀφήνετε αὐτοὺς ὡς ὑμεῖς ἐφθήμεν εἰπόντες ἀνεξελέγκτους. Τί σημαίνει τοῦτο; Ἡ δὲ δὲν δύνασθε νὰ ἀνκίρῆσητε τὰς καχεσπέρους λιπαρὰς καὶ πολυτραχίλους πλάνας ἐκείνων καὶ ἐγκαταπρήστους καὶ φρυγανώδεις κακοφροσύνας καὶ σατανοδοξίας περὶ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ καὶ ἀφήνετε οὕτω τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ἀνυπεράσπιστον ὑπὲρ τῆς Ἀγιωτάτης Πίσταως του εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ, ἢ ὅτι καὶ ὑμεῖς συμφωνεῖτε μετ' αὐτῶν τῶν δηλητηριαστῶν κατὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως.

Πράγματι δὲ, φίλοι ἀνγκυλωστοὶ, ὁ μελετήσας τὰ διαληφθέντα ἀρθρα τοῦ Σεδασμιωτάτου Σερβίων καὶ Κοζάνης καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ν. Λούδαρη τὰ ἀφ' ὧ

ρῶντα τὴν προσωπικότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ ὁποῖα κατὰ παράδοξον συγκυρίαν καὶ σύμπτωσιν ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Ἱεροῦ καὶ Ἁγίου Πάσχα διερωτᾶται πλειστάκις πῶς Ὁρθόδοξος Ἀρχιερεὺς καὶ Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας, καὶ δὴ τῆς Ὁρθόδοξου ἀπετόλμησαν νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐπανάληψιν πεπλανημένων καὶ ἀντιχριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ νὰ δημιουργήσωσι μίαν πραγματικὴν σύγχυσιν εἰς θέμα τὸ ὁποῖον διὰ πάντα Χριστιανὸν εἶναι σαφές, ἐριαυδὲς καὶ διαυγές καὶ διὰ πάντα Ὁρθόδοξον Θεολόγον—καὶ δὴ καὶ Ἕλληνα!—καὶ τὸν μᾶλλον ἐπιπόλαιον δογματικῶς καθωρισμένον. Ὡς εἶναι γνωστὸν οἱ διαφοροὶ κήρυκες τῆς ἀπιστίας τῆς ἀσεβείας καὶ Θεομαχίας χωρίζουσι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς δύο. Εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τῆς Ἱστορίας καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τῆς Πίστεως. Εἰς μὲν τὸν Χριστὸν τῆς Ἱστορίας ἀναφέρονται πάντα ἐκεῖνα τὰ γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης ἃσα δὲν ἔχουσι χαρακτηριστὴν θαύματος ἀλλ' ἐξιστοροῦσιν ἀνθρώπινα γεγονότα φυσικά. Ὁ δὲ Χριστὸς τῆς πίστεως εἶναι ὁ Θεὸς τὸν ὁποῖον κατ' αὐτοὺς ἐπλασεν ἡ Χριστιανικὴ πίστις μὴ ὑπάρξας—λέγουσι—πραγματικῶς ὡς τοιοῦτος, μὴ γεννηθεὶς ἐξ Ἁγίου Πνεύματος, μὴ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, μηδαμῶς θυγατουργήσας ποτέ, τὸν ὁποῖον ἡ εὐσέβεια τῶν διαφόρων Χριστιανῶν ἐξύψωσεν εἰς τοιαύτην περιωπὴν. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν, ὡς Θεός, εἶναι ὑποκειμενικὸν πλάσμα ποικίλλον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ κατὰ τοὺς διαφόρους ἀνθρώπους ἀναλόγως τῶν διαθέσεων καὶ τῆς μορφώσεως αὐτῶν. Τὰ λεγόμενα Χριστιανικὰ δόγματα εἶνε, κατὰ τοὺς ἀντιχριστοὺς Ἑβραϊομασσόνους ἀπίστους τούτους, πλάναι ὑποκειμενικαὶ ἀποκατοπερίζουσαι τὰς τοιαύτας εὐθεεῖς διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐδὲν σταθερὸν καὶ μόνιμον παρέχουσιν. Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης ἱστάμενοι ὁ Σεβασμιώτατος Σεργίου καὶ Κοζάνης καὶ ὁ Καθηγητὴς κ. Ν. Λούδαρης καὶ Θεολογικῆς μορφώσεως ἀλλὰ καὶ ὡς φαίνεται, ἀξιοπρεπείας πάντῃ ἐστερημένοι, ὁμιλοῦσιν εἰς τὰ δημοσιευθέντα ἄρθρα αὐτῶν περὶ Ἰησοῦ, τῆς Ἱστορίας περὶ Χριστοῦ, τῶν Συνοπτικῶν Εὐαγγελιστῶν, περὶ Χριστοῦ τοῦ Ἰωάννου καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ρενάν, τοῦ Στράους, τοῦ Πόνγερ, τοῦ Νίτσε κτλ.

(ἔπεται συνέχεια)

Εἰς τὸ τυπογραφεῖόν μας ἐκτελεῖται παντὸς εἴδους τυπογραφικὴ ἐργασία.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

Δεῖ, δεῖ χρημάτων καὶ ἄνευ τοιούτων οὐδὲν ἔδει γενέσθαι τῶν δεόντων.

Παιδαγωγῶδατε τοιούτους διὰ τοῦ Σχολείου
Ἀναδείξατε τοιούτους διὰ τῆς Ἐκκλησίας

Δ'.

Ποῖον εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας;

Ἐνας μᾶς λέγει ὅτι ἡ «ὕγεια» εἶναι τὸ μυστήριον, καὶ συνεπῶς βλοῖ τὸ ἐπιδιώκουν ἐπιδίδοντες εἰς τὸν ἀθλητισμόν. Ἄλλος γνωμοδοτεῖ ὅτι εἶναι ἡ «μόρφωσις», ἐπομένως τὴν ἀναζητοῦμεν νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν διὰ τῆς νοητικῆς μας καλλιέργειας καὶ ἀναπτύξεως μέσῳ τῶν βιβλίων. Ἄλλος ἀποφαίνεται ὅτι εἶναι ἡ «τέχνη», καὶ βλέπομεν ἀνθρώπους νὰ ἀσκοῦνται εἰς τὰς ὡραίας λεγομένας τέχνας αἱ ὁποῖαι ἐρμηνεύουν τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα, τὴν μουσικὴν διὰ τὴν τέρψιν τῆς δράσεως καὶ ἀκοῆς. Ἄλλος κατονομάζει τὴν «θηρησκειάν» ὡς τὸ μυστικὸν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας, καὶ οὕτω βλοῖ θεωροῦμεν ἐπιβεβλημένον νὰ διεγείρωμεν καὶ καλλιερῶμεν τὰ εὐσεβῆ ἐν ἡμῖν συναισθήματα, τὰ ὁποῖα συνεργοῦν πρὸς ἁγίαν ζωὴν. Πλὴν οἰαδῆποτε ἄλλη φωνὴ καὶ ἂν σιωπᾷ ἐπὶ τοῦ ζητήματος, μία ἐν τούτοις εἶναι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἔντονος, ἐπίμονος καὶ ἐπείγουσα, διακηρύττουσα ὅτι τὸ «χρῆμα» εἶναι ἡπραγματικὴ βάση πάσης ἀνθρωπίνης εὐημερίας. Ὅτι ὁ χρυσὸς εἶναι ἡ κλεῖς ἡ διανοίγουσα πᾶσαν θύραν.

Καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι τὸ χρῆμα ἔχει ἀξίαν. Διότι τὸ χρῆμα σημαίνει εὐκαιρίαν, χρέον πρὸς διανοητικὴν καὶ αἰσθητικὴν μόρφωσιν ὅτι τὸ χρῆμα δημιουργεῖ κατὰ τὴν ἀξίωσιν πολλῶν, ἐπίγειον παράδεισον, ὅπου ἡ ζωὴ οὐδὲν ἔχει νὰ κάμῃ ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ καταστῇ ὅλως ἀνάσθητος πρὸς τὰς περιστοιχιζούσας τὴν ζωὴν ἀνάγκας καὶ δυσκολίας, νὰ ἀποβῇ ὡραία καὶ εὐτυχὴς. Χρῆμα σημαίνει δύναμιν μεταφράζουσαν τὰς ἐπιθυμίας μας εἰς πραγματικότητα, τὰς προθέσεις καὶ σκοποὺς μας εἰς κατορθώματα. Χρῆμα σημαίνει φίλους, εἰσοδὸν εἰς ὅλας τὰς κοινὰς φαιδρότητας καὶ εὐχαριστήσεις, σημαίνει ἀφοπλισμὸν τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς ἐχθρότητός του καὶ τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς πικρίας τῆς. Καὶ μὲ τὸ χρῆμα ὁ κόσμος εἶναι ἕνα διαρκὲς ἀνέφελον οἶνον μείδιμα εἰς ἡμᾶς, μία διαρκῶς ἐκτεταμένη φιλικὴ χεὶρ. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἐκπλαῶμεν ὅτι ἡ βασικὴ ἐν τοῖς σχολείοις παιδαγωγίαις τῆς οὐδοαξίωσης νεότητος κατατείνει εἰς τὸ νὰ ἐντοπίσῃ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν νέων καὶ νεανίδων τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ χρῆμα εἶναι τὸ μόνον ἄξιον λόγου ἀπόκτημα εἰς τὴν ζωὴν τῶν

και οτι ουτοι ηλικιουμενοι πεινωσι δι' αυτο, κοπιωσι και αγωνιζονται δι' αυτο και συχνακις και τας ψυχας των ακομη πωλουσι δια την αποκτησιν του «Το χρημα είναι η μονη σεβαστη δυναμις εν τη κοσμη» είναι η φιλοσοφια και συμβουλη των κατα κοσμον σοφων, διδασκαλων παιδαγωγων, πολιτικων τε και θρησκευτικων ηγετων, εργω τε και λογω.

Και όταν δλέπη τις δυστυχεις νεαρās υπάρξεις κατατρυχομένας υπό ανιάτων νόσων, οι οποίοι κατήνησαν ανιάτοι απ' αρχής και είναι καταδεδικασμένοι να αποθάνωσι δι' ελλειψιν χρήματος, και όταν δλέπη πεποικισμένας με έκτακτον αντίληψιν και ιδιοφυϊαν νεαρās διανοίας, αιτινες εάν ειχον τα μέσα προς συστηματικην και ανετον καλλιέργειαν των θα ανεδεικνυοντο ίσως μεγάλοι επιστημονες, ποιηται, πολιτικοί, μεγάλοι άνδρες, αλλά τώρα δι' ελλειψιν χρήματος είναι καταδεδικασμένοι να φυτοζωωσι και μαραινωονται, δεν δύναται να μη αισθάνεται οτι εις την τοιαύτην των κατά κοσμον σοφων φιλοσοφίαν και σύστασιν δεν δύναται τις να αντίπη οτι το χρημα είναι πράγματι δυναμις, απου τουτο αποφασίζει την ζωην η τον θάνατόν τινος, την ανάδειξιν η την εκμηδένισιν μιας μεγαλοφυϊας.

Αλλ' όταν αυθεντικως δογματίζεται οτι το χρημα είναι απολύτως απαραίτητον εις την ανθρωπίνην ευτυχίαν και ευημερίαν, τοτε δεν δυνάμεθα να συνομολογήσωμεν μετά των προς χρηματισμόν και μόνον λογω τε και παραδείγματι παιδαγωγούντων τους ανθρώπους, διότι εχομεν την μαρτυρίαν της ιστορίας και την πειραν, εξόχων προσωπικοτήτων οτι οι πτωχότατοι υπήρξαν συχνακις οι ευτυχέστατοι και οι μέγιστοι άνδρες εις τον κοσμον. Η Αμερικη είναι η χώρα των εκατομμυριούχων, εν τούτοις ελοι οι μεγαλύτεροι και εξοχώτεροι άνδρες της ιστορίας της, ο Ουάσιγκτων, ο Λίγκολν, ο Γκράντ, ο Γκάρφιηλδ, ο Γουέμωστερ, ο Κλέυ και άλλοι εξησαν και απέθανον πτωχοί. Εις το Πάνθεον των Αγγλων, το περίφημον Westminster Abbey, λέγεται οτι ουδεις ποτε εκατομμυριούχος έχει ακομη ταφή εν αυτω. Τα επί των τοίχων του αναγραφόμενα μεγάλα ονόματα του Δαβιδ Λίδινγκστον, του Μίλτωνος, του Σαίξπηρ, του Γέννησον, του Γλάδστονως κ.λ.π. είναι ονόματα πτωχων, η σχετικως μόνον πλουσιων, κατχσάντων δικασίμων δια την διάθεσιν των χρημάτων των εις αγαθοεργίας. Ενφ, εξ' άλλου, εχομεν παραδείγματα, μαρτυροοντα οτι εις πολλās περιπτώσεις ο πλουτος συνετέλεσε μάλλον εις την κατάπιξιν μεγαλοφυϊων η η πτωχεία. Εις το πρόσωπον του πρό τινος αποθνήσκοντος Δουκός του Λεβονσάηρ οι Αγγλοι διέδλεπον την μέλλουσαν πολιτικήν και διανοητικήν μεγαλοφυϊαν της συγχρόνου ιστορίας των, διάνοιαν απείρωσ εξοχωτέραν πολλων μεγάλων ανδρων, μέχρι της στιγμης καθ' ην αιφνης

ανεκηρύχθη κληρονόμος των απεράντων κτημάτων και μετρητων συγγενους του, οπότε ελα, και μεγαλοφυϊα και ελπιδες μελλουσης εναδειξεως και δράσεως, εδυσαν και εδυθηθησαν υπό το βάρος της κολοσσιας και απροσοκότητου δι' αυτον κληρονομίας. Και εις την φιλολογία και επιστήμην ακομη υπάρχουν παραδείγματα μαρτυροοντα οτι και η μετρία ακομη οικονομική ανεξαρτησία και ανακούφισις, απέθη ολεθρία εις την φιλοδοξίαν, και οτι οι πράγματι μεγάλοι συγγραφαι, υπήρξαν συνήθως εκείνοι οι οποίοι ουδεν άλλο ειχον επί του οποίου να στηριχθούν, ει μη επί της γραφίδος των.

Λησμονομεν δ' επί πλέον οτι ο θεος του Χριστιανισμού Ίδρυτης ητο πτωχός. Είναι αμφιβολον εάν ο Χριστός εφερε μεθ' εαυτου ποτε χρημα, μετά την εκ Ναζαρετ αναχώρησιν Του.

Ουδαμοσ αναγινώσκομεν οτι εβοήθησεν τινα με χρήματα. Όταν εχρειάσθη νόμισμα προς εξεικόνισιν της διδασκαλίας του, εδέησε να το δανεισθῃ. Ουτε δε φαίνεται να εφερε μεθ' εαυτου ελλάντιον. Το τοιοστον ανέθεσεν εις τον Ιουδαν ως ταμίαν της μαθητικής ομάδος. Όταν δε εσταύρωσαν αυτον και οι στρατιώται διεμερίσαντο τα ιμάτιά του, ουδεν χρημα ευρον να διαμερισθώσιν. Ητο λοιπόν μεθ' ελα ταυτα δυστυχής η ανευτυχής: Εψύχρανε μήπως η πτωχεία την ενθεον της ψυχής του ζέσιν και διάθεσιν η εδηλητηρίασεν αυτη την γλυκύτητα της ζωής του; Ίδου η απάντησις Του. « **Ήδερήνην την εμήν αφίεμαι ύμιν** ». Ουτος ητο ο πλουτός Του: η **Ήδερήνη**.

Δεν καταγγέλλομεν δια των ανωτέρω την απόκτησιν χρήματος. Τοτο θα ητο αφελής προσποίησης και υπόκρισις. Οποσ το χρημα απεκτήθη δικαίως, τοτο μέχρι τινός αποτελει μαρτυρίαν και απόδειξιν του χαρακτήρος και της ικανότητος του κατόχου του. Ο Χριστός ουδέποτε κατέκρινε την κτήσιν χρημάτων, αλλά την αγίαην και την εις ταυτα υποδούλωσιν και απορρόφησιν του ανθρώπου. «Οτι ο κοσμος θ' αποτελείται εκ πτωχων και πλουσιων είναι παρ' αυτω ως δεδομένον. Το ζήτημα δεν είναι η κτήσις και κατοχή των χρημάτων, άλλ' ο εκ της αγάπης αυτων και ο εκ της επί της ψυχής κυριαρχίας κίνδυνος εξ αυτων. Διότι ο πλουτος, ως το πύρ είναι μὲν καλός υπηρέτης αλλά κακός κύριος. Ένας πτωχός δύναται να είναι τόσοσ φιλάργυρος και πλεονέκτης δια την δροχημήν και το τάληρόν του όσον και εις πλούσιος δια τα χιλιάδραχμά του, διότι και ο μὲν και ο δε θεωρει το χρημα ως τον μέγαν και μόνον σκοπόν της ζωής και εντευθεν αμφοτεροι είναι ουτω προδόται του πνεύματος του Χριστου.

Ο Αποστολος Παυλος όμιλει περι των « **θουλομέων πλουτεν** » περι ανθρωπων δηλ. οι όποιοι κυ-

ριευθέντες από την απληστία του χρήματος, ένοσθη ότι τοῦτο είναι ὁ μόνος σκοπὸς τῆς ζωῆς καὶ ἔθεσαν κατὰ μέρος τὴν συνείδησιν καὶ δίκαιον ἐν τῇ ἐπιδει-
ώξει νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτὸ ἀντὶ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμιτοῦ μέσου. Καὶ τότε ἀρχίζουσι πλέον, ἢ ἐκνευ-
ριστικὴ ἀδημονία, αἱ ἐμπαθεῖς ἐλπίδες καὶ φόβοι, αἱ μηχανοραφίαι, αἱ ἐξαπάται, τὰ κερδοσκοπικὰ κολ-
πκ, αἱ ἀσυνείδητοι ἐκμεταλλεύσεις τῶν ἀδαστέρων, αἱ συνταρχτικαὶ ἐξάψεις καὶ σπασμοὶ τῆς ἀπελπι-
σίας ἐπὶ τῇ προσέψει ζημίας, αἱ νευροπάθειαι, ἢ πα-
ραφροσύνη κλπ. Ταῦτα εἶναι οἱ πειρασμοὶ καὶ αἱ παγίδες διὰ τῶν ὁποίων διαπερῶσιν ἑαυτοῦ, μὲ δδύ-
νας καὶ θλίψεις».

Καὶ ἄλλα ταῦτα πρὸς τί; Μόνον διὰ τὴν δάνα-
σον ἱκανοποιήσιν νὰ αἰσθάνωνται ὅτι ὅπως ὅπως,
ἐκέρδισαν χρήματα, τὰ ὁποῖα δὲν τῶν ἐχρησίμευσαν
περισσότερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχουν δι' αὐτῶν μίαν οἰ-
κίαν πρὸς κατοικίαν μίαν κλίνην δι' ὕπνον καὶ ἕν
γεῦμα κάθε φοράν. Ἀλλὰ τὰ ἴσχυον τοῖς ἐκκληροδό-
τησαν ὅλας τὰς ἀνωτέρω θλίψεις καὶ στενοχωρίας,
διὰ τὸ πῶς καὶ διὰ ποίων μέσων τὰ ἀπέκτησαν, θὰ
αἰσθύνωνται ἴσως νὰ ὁμιλῶσι καὶ τὰ ὁποῖα, ὅτι
τελικῶς θὰ τοῖς προσπαρίσουν θὰ εἶναι ἢ ἡ αὐτο-
κτονία ἢ τὸ φρενοκομεῖον ἢ μία φρικώδης ἐπιθα-
νάτιος κλίνη, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀντὶ οὐδενὸς ποσοῦ
πλούτου δὲν θὰ δύνανται νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν εἰρή-
νην καὶ γαλήνην τῆς καρδίας καὶ συνειδήσεως, τῶν
ὁποίων ὑπὲρ πάν ἄλλο θὰ αἰσθάνωνται ἀνάγκην, καὶ
εἰς τὴν ὁποῖαν οὐδεὶς θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τοῖς πα-
ράσχη μίαν ἀληθῆ ὑπηρεσίαν, πλεῖστοι δὲ θὰ δια-
καίωνται ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν νὰ ἐπιπέσωσιν εἰς τὰ λά-
φυρα, ἅμα ὡς ὁ δυστυχῆς των αἰχμάλωτος ταφῆ ὑπὸ
τὸ ἔδαφος! Σπανίως δὲ θὰ ἴδωμεν ἐν τέλος διάφορον
τῆς ζωῆς τῶν κατὰ τὰς προεκτεθείσας μεθόδους
« βουλομένων πλουτεῖν » τῶν εἰς τὸ πλουτεῖν
καὶ μόνον καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο σωματικῶς τε καὶ νο-
ητικῶς κατεξαντλουμένων.

Καὶ μὲ τὰ ἀνωτέρω ὅπ' ὄψιν δὲν ὑπάρχει, φρο-
νοῦμεν, δὲν ἐνδείκνυται, μᾶλλον ἐπεῖγον καὶ ἐπιτα-
κτικώτερον καθῆκον τῶν παιδαγωγόντων τὴν νεό-
τητα τοῦ γένους ἡμῶν ἐν Σχολείοις, δὲν ὑπάρχει
βαρυτέρα εὐθύνη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ
ἀπὸ τοῦ καθῆκον καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ νὰ ἐντυπώσωσι
βαθύτάτα εἰς τὰς καρδίας τῶν μαθητευόντων ἐν τοῖς
Σχολείοις καὶ τῶν ἐκκλησιαζομένων, τὸ μάθημα τῆς
ἀπεχθείας καὶ τοῦ μίσους κατὰ ζωῆς, τῆς ὁποίας ἢ
κυριαρχοῦσα χορδὴ εἶναι ἡ χρηματομανία. Τὰ φαι-
νόμενα τῆς κοινωνίας ἡμῶν ἐξελέσονται ἐπὶ μάλ-
λον καὶ μᾶλλον ἀπαισιόδοξα καὶ ἀπογοητευτικὰ ἀπὸ
ἔτους εἰς ἔτος, "Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ γίνον-
ται ἐπὶ μᾶλλον ἐπιρρεπεῖς εἰς τὴν πολυτέλειαν, εἰς
ἃς ἐπιδειξίεις, εἰς τὰς ὑπερβολὰς.

Καὶ κατ' ἀντίστοιχον ἀναλογίαν ἢ εἰς ταῦτα
αὔξουσα πρόοδος παρακολουθεῖται ὑπὸ τῆς ὀλονέν ἐ-
λαττουμένης ἠθικῆς τοῦ ἔθνους ἀντοχῆς καὶ πνευμα-
τικῆς ὀπισθοδρομήσεως. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ
ἀντικατεστάθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς προκλη-
τικῆς ἐπιδειξεως καὶ ἐκπληροσύνης ἐμφανίσεως. Τὸ
κατάντημα τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἐν τῇ ἱστορίᾳ
τῶν λαῶν εἶναι τοῦτο: "Ὅταν τὸ ἔθνος τάσσει καὶ ἐ-
πιζητεῖ τὸ χρῆμα πρὸ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἠνεολαία
τοῦ ἔθνους διψᾷ διὰ πολυτέλειαν καὶ ἐπιδειξιν, ἀντὶ
διὰ **χαρακτήρων**, ἢ κοινωνικῆ Ἐπανάστασις καὶ
ἀνατροπὴ δὲν εἶναι μακρὰν. Καὶ ἀν ἀληθεύῃ ὡς θε-
λοῖως ἀληθεύει ὅτι ὅ,τι ἡ νεότης ἑνὸς ἔθνους φρονεῖ,
τὸ ἔθνος ταχέως θὰ πιστεύῃ, ἢ σωτηρία ἀπὸ τὰς ἐ-
πικρεμαμέναις ἐπὶ τῶν τυχῶν κοινωνίας τε καὶ ἔθνους
συμφορὰς ἔγκειται εἰς τὴν ὕγια διακαιοδαγωγίαν
πνευματικὴν ἀναγέννησιν τῆς νεότητος τοῦ ἔθνους.

Ἡ μέγιστη ὄφελος τῶν ἡμερῶν μας ἐθνικὴ ἀνά-
γκη δὲν δυστάζομεν νὰ τὸ διακηρύξωμεν, —εἶναι ἡ ἀ-
νάδειξις ἀνδρῶν διὰ τοῦ Σχολείου, ἀνδρῶν διὰ τῆς
Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ— **οἱ ὁποῖοι νὰ
τὸ θεωρῶσι τιμὴν τῶν νὰ εἶναι **χρημάτοιοι
ἀχρημάτιστοι, καὶ πτωχοὶ!**** Ἐχομεν ἀνάγκην
ἀνδρῶν οἱ ὁποῖοι νὰ ζῶσι οὕτως, ὥστε οἱ ἄνθρωποι
νὰ κατανοῶσιν ὅτι ἡ πτωχεία δὲν ἔχει καμμίαν δύνα-
μιν νὰ ὑποβιάσῃ τὴν ἀξίαν τῶν ὡς **χαρακτήρων** ἐν
τῇ κοινωνίᾳ, ὡς λειτουργῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρ' ἑ-
σθῆ, ἔχει ὁ πλοῦτος νὰ ἀνυψῶσῃ αὐτήν. Τοιαύτη ὕ-
πῃρξεν ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ὁ Ὅποιος δὲν εἶχε μὲν
ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνας, καὶ ἐν τούτοις ἦτο τόσον
πλούσιος, ὥστε αἰῶνες αἰῶνων ἀντλοῦσι, καὶ θὰ ἀν-
τλῶσιν, ἐκ τῶν ταμείων τοῦ δυναμικοῦ Αὐτοῦ πλού-
του, ἀφ' ὅτου κατεσκήνωσε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.
Τοιαύτην ἐπιβάλλεται νὰ παρουσιάσωσι ζωὴν ὅσοι ἐ-
παγγέλλονται τοὺς διδασκάλους τοῦ πνεύματος καὶ
τῶν ἀληθειῶν Αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ὡς λειτουργοὶ τῆς
Ἐκκλησίας του, ἐὰν πράγματι θέλουσι νὰ ἐκπληρώ-
σωσι τὴν τοιαύτην ἀποστολὴν των ἐν τῷ κόσμῳ. Διό-
τι τοιαύτη ὕπῃρξεν ἡ ζωὴ ταγμάτων ὄλων ἀνδρῶν,
οἱ ὁποῖοι ἱστῶνται μεσουρανοῦντες ἐν τῇ ἱστορίᾳ
ὡς οἱ μέγιστοι εὐεργέται τῆς γενεᾶς αὐτῶν, καὶ διό-
τι τοιαύτην ἀντελήφθησαν τὴν καρποφόρον εἰς δρᾶ-
σιν ζωὴν ἀκόμη καὶ οἱ ἄνευ τοῦ φωτὸς τοῦ χριστιαν-
ισμοῦ διεδόντες τὰς συνεπείας τῆς χρηματομανίας
ἐπὶ τε τοῦ ἀτομικοῦ τῶν ἀνθρώπων **χαρακτήρος** καὶ
ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς πολιτείας καὶ κοινωνίας ἐν ἡ γενεῇ
ἀρχαῖοι σοφοὶ πρόγονοί μας. **« ὁ πλοῦτος κακί-
ας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ἐστὶν ὑπῃρέ-
της »** ἔλεγε ὁ Ἰσοκράτης.

**« Ἄγαθόν δὲ ὄντα διαφερόντως, καὶ
πλούσιον εἶναι διαφερόντως, ἀδύνατον »** ἀ-
πεφαίνετο ὁ Πλάτων **« Οὐδεὶς ἐπλούτιος τα-**

χέως δέκατος ὢν» ἔθεσεν ὡς ἀξίωμα ὁ Μένανδρος. Καί « Αἱ πλεονεξίαι τῶν πλουσίων ἀπολύουσι μᾶλλον τὴν πολιτείαν ἢ αὐτὴ μου », ἐδίδασκεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ δὲ Σωκράτης τοὺς ἀπορροφουμένους εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ χρήματος ἐπὶ θυσία τῆς ἐντροπῆσεως καὶ γνώσεως τῶν ἰδεωδῶν, τὰ ὅποια κινῶσι τὰ μεγαλύτερα πνεύματα εἰς ἔρευναν καὶ μελέτας, ὡς παρ' ὑμῖν γίνεται—ἐκρινεν ὡς ἐξῆς. « ὅτε μωρὸς μὲν εἶη εἴ τις οἶεται, μὴ μωθῶν, τὰ τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν ἀνθρώπων διεγνώσασθαι* μωρὸς δ' εἴ τις μὴ διεγινώσκων μὲν ταῦτα, διὰ δὲ τὸν πλοῦτον, ὅ,τι ἂν βούληται ποιεῖσθαι, οἶεται δύνησθαι καὶ τὰ συμφέροντα πράττειν* ἠλίθιος δ' εἴ τις, μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα πράττειν, εἴτε πράττειν οἶεται, καὶ τὰ πρὸς τὸν θῆλον αὐτῷ ἢ καλῶς ἢ ἱκανῶς παρασκευάσθαι* ἠλίθιος δὲ εἴ τις μὴδὲν ἐπιστάμενος, οἶεται διὰ τὸν πλοῦτον δόξει τι ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μὴδὲν ἀγαθὸς εἶναι δοκῶν εὐδοκιμήσειν. (Ξενοφ. Ἀπομνημ. IV- I § 5).

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν σοφῶν γνωματεύσεων τῶν συλλεκτῶν τῆς ἀνθρωπίνης πείρας ἀρχαίων φιλοσόφων, τίς δύνηται ν' ἀμφισβητήσῃ ἢ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἠθικὴν δύνειν τῆς ζωῆς τόσων διαπρεπῶν στρατιωτῶν τοῦ Σταυροῦ, τόσων μαρτύρων καὶ ἡρώων τῆς πίστεως, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, ὅλων ἰσχυμάτων καὶ πτωχῶν, ἀλλὰ παμπλούτων κληροδοτῶν πλοῦτου παραδείγματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐνεψύχωσαν καὶ ἐζωογόνησαν τόσους ἐπιγόνους τῶν ἀνδρας τε καὶ γυναίκας νὰ ἀγωνισθῶσι τὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως μεταξὺ ἀγρίων φυλῶν, κατὰ τὸ παράδειγμά των, τὸν ἀγῶνα τοῦ δικαίου εἰς διεχερσεστάτας καὶ πικράς στιγμᾶς; τίς δὲν θαυμάζει καὶ ἀποκαλύπτεται πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς ζωῆς ἐνός Λίβυγκτων τοῦ ὁποίου ἢ ὅλος πτωχῆ, ἢ ἡρεμὸς καὶ ξένη πάσης προσωπικῆς φιλοδοξίας ζωῆ, τὴν ὁποίαν ἐθυσίασε διδάσκων καὶ βοηθῶν τοὺς ὅλους ἐγκαταλειμμένους εἰς τὴν τύχην τῶν ἀγρίους τῶν Ἀφρικανικῶν ἐρήλων, μὲ τὴν Γραφὴν μόνον εἰς χεῖρας ὡς μόνην του παρηγορίαν καὶ σύντροφον, ἐνεποίησε τόσων ἐντύπων εἰς τὸν πρῶτον ἀπίστον καὶ ἐχθρὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ Στάνλεϋ, ὥστε νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος, πιστεύσῃ καὶ ἀποδεχθῇ τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα διδάσκαλον καὶ Κύριόν του, ὡς ἀφηγεῖται ὁ ἴδιος:

Ἡ ὁμιλοῦντες περὶ δυνάμει τοῦ χρήματος, τίς δὲν ἀναπολεῖ εἰς μνήμην τὴν ἐξοχον μορφήν τοῦ Γαριδάδου, πῶς οὗτος ἔσωσεν ἓν ἔθνος, ἔσπευεν ἓνα θασιλέα, καὶ ἠσφάλησε τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἓνα λαόν, καὶ ἀκολούθως ἐπλήρωσεν ἡσύχως τὸν λογαριασμὸν τοῦ ξενοδοχείου του, καὶ μὲ ὀλιγωτέρας τῶν δέκα

λιρετῶν εἰς τὸ θαλάντιόν του, ἀπεσύρθη εἰς τὸ μικρόν του ἀγροκήπιον εἰς Σικελίαν, ἱστάμενος οὕτω ὡς ἐν τῶν εὐγενεστάτων ἐπεισοδίων ἀνιδιοτελοῦ, καὶ ἀχρηματίστου πατριωτισμοῦ εἰς τὸν κόσμον. Διὰ νὰ μὴ ἀναφέρωμεν τὸ ἐξίσου ἐξοχον παράδειγμα ἀχρηματίστου δυνάμει τοῦ ἐν πτωχείᾳ ἐπίσης ζήσαντος καὶ θανόντος πατρὸς τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας Βάσιγκτων;

Διδάσκαλοι καὶ παιδαγωγοὶ τῶν τέκνων τοῦ ἔθνους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, φέροντες τὸ Πάντιον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ Λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀρτήθητε ὑμεῖς καὶ συνάρατε μεθ' ὁμῶν τοὺς ὅφ' ὑμᾶς καὶ περὶ ὑμᾶς εἰς τὸ ὕψος τῆς δυνάμει, ἥτις ἀναδεικνύει τοιαῦτα παραδείγματα.

Πλησθητε τῆς δυνάμει, ταύτης, τῆς εἰς Χριστὸν καὶ τῆς παντεπέτου προνοίας τοῦ Θεοῦ πίστεως, ἥτις δὲν ἀποκτάται διὰ χρήματος, καὶ πρὸ τῆς δυνάμει τῆς ὁποίας εἶναι ἀπλοῦν οὐβάλον μόνον ἢ δύνει τοῦ χρήματος. Μὴ δυστάσθητε ποσῶς εἰς τὸ γεγονός ὅτι « ἡ εὐσέβεια εἶναι μέγας πλοῦτισμὸς μετ' αὐτρυκείας » καὶ ὅτι εἰς τὰς σκοτεινὰς στιγμᾶς τῆς ζωῆς τὸ χρῆμα εἶναι τελείως ἀνίσχυρον νὰ παράσχω καὶ τὴν παραμικρὰν παραμυθίαν καὶ δύνειν, εἰμὴ Ἐκεῖνος καὶ Μόνος, ὁ Ὅσιος ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ δύνει καὶ ἰσχύς πάσης εὐγενούς ζωῆς καὶ τὸ παράδειγμα πάσης ἀληθῶς τοιαύτης. Αὐτὸς εἶναι ὁ διακηρύντων εἰς ἡμᾶς ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν συνίσταται ἐκ τῆς ἀδελότητος, τῆς ἀβεβαιότητος καὶ προσωρινότητος τῶν περισσῶν καὶ ἀφθόνων πραγμάτων ἢ χρημάτων, τῶν ὁποίων εἶναι κάτοχος ἄλλ' ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἰδίων του ἀναγκῶν, καὶ τῆς πραγματικότητος τῆς εἰς τὸν Θεὸν πίστεως του.

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ

Εἰς τὸ ὅφ' ἀριθ. 69 φύλλον τοῦ περιπουδίστου τούτου περιοδικοῦ ἐδημοσιεύθη ἀρθρον τοῦ φίλου Ἰατροῦ κ. Ξενοφ. Παπαμιχαήλ, περὶ περιορισμοῦ καὶ μεταθέσεως τῶν ἐορτῶν εἰς τὰς Κυριακάς.

Ἡ γνώμη εἶναι ὀρθὴ καὶ ἀξία συζητήσεως. Αἱ ἐορταὶ παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς μόνον ἀποτέλεσμα ἔχουσι τὴν ζημίαν ἀντὶ τῆς ὠφελείας, τὴν καταστροφὴν ἀντὶ τῆς σωτηρίας. Ὁ σκοπὸς τῶν ἐορτῶν τελείως ἀγνοεῖται ἢ παραγνωρίζεται. Κατὰ τὰς ἐορτὰς οἱ μὲν νοοὶ εἶναι κενοί, πλήρεις δὲ αἱ ἀγοραὶ καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων καὶ περιπάτων, καὶ μό-

νον όπου τελούνται πανηγύρεις συρρέουσιν εις τούς ναούς, όχι διὰ τούς έορταζομένους άγίους, αλλά διὰ νά ίδωσι κόσμον και νά επιδείξωσι τήν μόδαν.

Κατά τās έορτάς οί έργατικοί δαπανώσιν εις τὰ καφενεία και καπηλεία ύσα κατά τās έργασίμους ή μέρχς έν πολλή μόχθῃ και ίδρωτι λαμβάνουσι, μέρχς του σημείου νά στερώσι τās οικογενείας των και αύτου του άριου, τό δε χείριστον ότι και έριδες και τραυματισμοί και φόνοι έκ τής μέθης συμβαίνουσι, και ή άμικρία διαπράττεται και κυριαρχεί. Και τουτο διότι ή μεγάλη πλειονότης των όρθόδοξων χριστιανών παρ' ήμιν δέν έχει θαθύ θρησκευτικόν αίσθημα, αλλά περιορίζει τήν θρησκείαν εις έξωτερικούς τύπους, οί όποιοι καταλύονται και αύτοί, όσάκις τό όλικόν συμφέρον αντίκειται. **Ούδεμία επίδρασις τής θρησκείας επί των ψυχών και καρδιών, ούδεις πόθος και ούδεμία προσπάθεια πρὸς μέμνησιν και έφαρμογήν των λόγων και του παραδείγματος του Χριστού.** Έρχονται θεδαίως στιγμαί άνανήψεως, έγρηγόρσεως και άνατάσεως τής διανοίας εις τό θεϊον, μετ' ου πολυ όμως φυγαδεύονται αύται υπό του έπαράτου όλικου συμφέροντος και των πειρασμών του κόσμου τούτου, έφαρμοζομένων ούτω των λόγων του Χρυσοστόμου **« όσάκις μετνοούν έπεχείρησα, τοςαυτάκις τοίς αύτοίς περιέπεσα »**

Αλλά, διὰ νά είμεθξ δίκαιοι, δέν πρέπει νά επιρίπτωμεν όλην τήν ευθύνην επί των χριστιανών. Αιτία τής ψυχρότητος του θρησκευτικού αίσθηματός είναι ότι από τήν εκκλησίαν ούδεμία ώφέλεια προσγίγνεται. Αί άκολουθείαι είναι μακραί, παρατείνονται δ' έτι περισσότερο από τὰ τερετίσματα των ψαλτων τὰ όποια δυστυχώς άνέχονται οί Ιερτικώς προιστάμενοι, παρὰ τον 7ον κανόνα τής έν Τρούλλῃ Συνόδου διακελεύοντα «Οί ψάλλοντες, μετά πολλής προσοχής και κατανώξεως ψαλλέτωσαν σὺν βοκισάτάκτοις και αναρμόστοις μή χρώμενοι». Διὰ τουτο και από τὰ ψαλλόμενα τροπάρια, τās ήδās και τούς ύμνους, όστινες άληθώς διεγείρουσι τό αίσθημα και μεταρραιοσι τās ψυχάς, έλάχιστοι ώφελοῦνται. Ένεκα του τρόπου καθ' έν ψάλλονται και του άρχαίου ιδιώματος τής γλώσσης.

Έκεινο δε, από τόόποτον δύναται νά προέλθῃ πραγματική ώφέλεια, τό κήρυγμα, ή έλλείπει τελείως ή άκούεται άπαξ ή δις του έτους. **« Πώς λοιπόν πιστεύουσαι οὐ οὐκ ήκουσαι, πώς δὲ άκούουσαι χωρὶς κηρύσσοντες, πώς δὲ κηρύξουσιν εάν μή άποσταλώσι »;**

Ανεξαρτήτως όμως τούτου, έξέφρασαμεν και άλλοτε τήν γνώμην και ήδη επαναλαμβάνομεν, ότι τό κήρυγμα ώφελεί κυρίως όταν γίνεται από Ιερείς ευπειθεύτους και έγγάμους. Αύτοί και μόνον είναι εις θέσιν νά επιδράσωσιν επί του βίου και των ήθών των Χριστιανών (και νά εμπνεύσωμεν άληθές και θαθύ θρησκευτικόν αίσθημα. Ιερείς άμειπτοι, άνέγκλητοι, σώφρονες, με πύρινον θρησκευτικόν ζήλον, διδάσκοντες προηγουμένως διὰ του παραδείγματος

Ιερείς με σθένος και αυταπάρνησιν, με στοργήν πατρός πρὸς τό ποιμνιον των, εύρίσκοντες τέρψιν και ευχαρίστησιν εις τό νά παρηγορώσι τούς τεθλιμμένους, νά απογγίξωσι τὰ δάκρυα, νά έπουλώσι και θερμύωσι τās ψυχικάς πληγάς και τὰ τραύματα, νά άνηκουφίξωσιν ήθικώς και όλικώς τούς πάσχοντας και εξ ιδίων, αλλά και συλλέγοντας παρὰ των ευπόρων λογίας, νά ειρηνοποιώσιν αλλά και νά προλαμβάνωσι τās έριδας. Ιερείς εμπνεόντες τον σεδασμὸν και τήν εμπιστοσύνην, γνωρίζοντας τās άνάγκας και και τὰ δεινά εκάστης οικογενείας, νουθετοῦντες, έλέγχοντες, ένθαρρύνοντες, ευεργετοῦντες, σώζοντες. Ιερείς με πλήρη γνώσιν, αλλά και πείραν των οικογενειακῶν καθηκόντων, των αίπαιτήσεων, των άναγκῶν, των φροντίδων, των συμφορῶν. Ιερείς δοχεια του Αγίου Πνεύματος, δυνάμενοι νά μεταγγίσωσι τουτο εις πᾶσαν ψυχήν και νά τήν μεταποιήσωσιν εις οίαν ό Χριστός άπαιτεί. **« Όταν άποκτήσωμεν τοιούτους Ιερείς, τότε και αι έορταί θα τιμώνται δεόντως, και ό Θεός θα λατρεύεται, προσηκόντως και ή πτωχεία θα έλαττωθῃ, και τὰ δεινά θα μετριασθῶσι και τὰ διαζύγια θα εκλείψουσι και ή ευημερία θα επέλθῃ και ή δικαιοσύνη του Θεου θα επικρατήσῃ.**

Πρὸς καταρτισμὸν όμως τοιούτων Ιερέων δέν άρκει μόνον μόρφωσις επιστημονική, άλλ' άπαιτείται και οικογενειακή κατά Θεόν ανατροφή **« οὐδέν γάρ κωλύει ειδέναι μεν γραμματα, και κατέχειν τὰ μυχθήματα πάντα, όμοίως δὲ μέθυσον και άκρατή είναι και φιλήργυρον και άδίκον και τό πέρας ήφρονν ».** Προσέτι δε άπαιτείται και έπαρκής υπό τής πολιτείας, όλική άμοιβή διὰ τό αξιοπρεπέ; και οικονομικώς ανεξάρτητον.

Μακρυνίτσα

Στέφ. Παπαδημητρίου

Βόλου

καθηγητής

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑΣ

- Α' Ἡ δῆθεν ἀνγκυρῶδες θρησκείας καὶ ἐπιστήμης.
- Β' Ἡ δῆθεν ἀνείθετος θρησκείας καὶ φιλοσοφίας.
- Γ' Ἡ ἀναξιώφωτος τοῦ θρησκευτικοῦ δυνατοῦ-ματος καὶ τὰ μέγα δι' ὧν θά ἐπιτελεῖται αὐτή.

ΔΙΑΔΕΞΙΣ *

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΚΑΩΝΑΡΗ Θεολόγου—Καθη-
γητοῦ, εἰς τὴν χθούσαν τοῦ θεάτρου
«Ὀλύμπια» ἐν Χαλκίδι

Α'.

Πρώτη αἰτία τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἶναι, ἢ κακῶς νομιζομένη ἀσυμφωνία θρησκείας καὶ ἐπιστήμης. Διάκεινται λοιπὸν δυσμενῶς πρὸς ἀλλήλας θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη; Ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη δι: μόνον δὲν διάκεινται δυσμενῶς πρὸς ἀλλήλας, ἀλλὰ τούναντι ἀποτελοῦσιν σύνδεσμον πανάριστον, ὁδηγοῦντα τὸν ἄνθρωπον ἀπλάνως πρὸς τὴν τελειότητα πρὸς ἣν ἕκαστος ὀφείλει νὰ τείνῃ. Τὸ ἱερὸν σύμπλεγμα θρησκείας καὶ ἐπιστήμης ἀπετέλεσεν ἀείποτε τὸ προσφιλέστερον ἐντρίφημα καὶ τὸ σπουδαιότερον μέλημα, τῶν μεγαλειτέρων τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργειῶν, καὶ τῶν ἐξοχωτέρων πνευμάτων πάσης ἐπιστήμης καὶ ἐποχῆς. Ἐὰν ὑπάρχῃ δόξα τις ἐν τῷ κόσμῳ ἀληθῆς, καὶ κόσμημα ἀρίστηλον, τοῦτο ἀναμφιλέκτως εἶναι ἡ θρησκεία συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη, ἡ ἐπιστήμη τ. ἔ. τῶν ἐνδόξων καὶ περιωνύμων φυσιολόγων καὶ ἰατρῶν, τοῦ Λιναίου, τοῦ Φραγκιλίνου, τοῦ Βυρῶν, τοῦ Ἀλδέρτου Χάλερ, τοῦ Λάβι, τοῦ Πασιέρ, καὶ τῶν τοιοῦτων, οὐδέποτε ἐπολέμησε τὴν θρησκείαν, τούναντιὸν μάλιστα ὑπερήσπισεν αὐτήν, καὶ σφοδρῶς ἠλεγξεν τοὺς ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης πολεμοῦντας τὴν θρησκείαν ὀλιστάς. «**Ματικῶς ἐκζητεῖτε τὴν ζωὴν**», ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἐξοχος φυσιολόγος **Δάβι ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ θανάτου**. «**Ἡ ὕλη τὴν ὀπίσθιν ψυχετε, οὔτε αἰσθάνεται οὔτε βλέπει, οὔτε σκέπτεται, καὶ οὔδεμία τῆς ὕλης σύνθεσις δύναται νὰ δημιουργήσῃ τὴν διάνοιν**». «**Ἐσ' ὅσον ὁ σοφὸς εἰσδύει εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐπιστήμης, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ καρδία τοῦ πληροῦται πίστεως καὶ φωτισομένη καταπλήσεται πρὸς τοῦ ἐπιλάμποντος μεγαλείου τοῦ θεοῦ φωτός**». Σημειωτέον ἐναρθῆναι, ὅτι ὁ ἀνωτέρω, ἐπιφανὴς φυσιολόγος καὶ πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τοῦ Λονδίνου, ὑπῆρξεν ποτε εἰς τῶν φανατικωτέρων ὀλισθῶν. «**Ἡ σκέψις, ἔγραψε, καὶ πᾶσα τῆς διανοίας ἐνέργεια εἶνε ἀπλῆ λειτουργία καὶ ιδιότης τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης**». Ἀκολούθως ἄλλως, εἰσδύσας βαθύτερον εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐπιστήμης, ἀπεκήρυξε πάσας τὰς διὰ τῶν πονημάτων του δημοσιευθείσας ὀλιστικὰς θεωρίας. «**Ἐργάσθη** ἔγραψεν,

ἐπὶ μακρὸν, εἰργάσθη, ὅπως συνχυτῆσά το ἰσῶμν μετὰ τῆς νόησεως καὶ τοῦ αἰσθήματος. Τὰ νεύρα θεβείως καὶ ὁ ἐγκεφαλος παρεμβείνουσι καὶ συμπτύττουσι, ἀλλ' ἐν τίνι σχέσει καὶ τίνι μίτρως; Ἰδοὺ τέ μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίσω. Ὅμως περὶ τῆς ἐν τῷ ἄνθρωπῳ ἐνοικουμένης πνευματικῆς καὶ ἀθανάτου ἀρχῆς ἤδη εἶμαι πεπεισμένος ἄνευ δισταγμοῦ καὶ ἀμφιβολίας.» Ὡσαύτως καὶ ὁ πρόην ὀλιστῆς διάσημος φυσιοδίφης Φερδινάνδος Παπλιῶν, ἀποκηρύττων τὸν ὀλισθὸν ἔγραψε τὰ ἐξῆς: «ἐν μέσῳ τῶν σπουδίων περιαιματικῶν ἐπὶ τῆς ὕλης μελετῶν μου, ἔλυσα τὰ ὕψιστα περὶ ψυχῆς προβλήματα, καὶ παροθείς περὶ τοῦ ψεύδους τῆς κτηνώδους ἀνοήσεως, ἐγκλιέλιπον τὸν ὀλισθὸν τὸν ἐκείστοτε προκαταλήθησεν τὰς πρώτας καὶ νεύτικὰς μελέτας, κατεῖπον δὲ τὴν ἀλήθειαν τῶν θρησκευτικῶν καὶ μεταφυσικῶν ἀρχῶν.» Ὁ ἔλλην ἀκαδημαϊκός, καὶ πρόεδρος τῆς ἀκαδημίας, Δημ. Αἰγινήτης, ὁμιλῶν κατὰ τὴν 26ην Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους ἐν αὐτῇ, περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν κόσμων, εἶπε μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς. «Ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἀπικνυόνται σοβαρὰ ἐνδοιξίαι, ἂν ὅχι ἀποδοίξαι συνηγοροῦσαι ἰσχυρῶς ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως Ἀνωτέρας Δημιουργικῆς Δυνάμεως ἐν τῷ κόσμῳ. Οὐδεμία δὲ ἐνδοίξις καὶ ἔτι μᾶλλον οὐδεμία ἀποδοίξις ὑπάρχει ἐν αὐτῇ, ἀποδεικνύουσα τὸ ἀντίθετον. Ἐὰν οὐδεὶς ἠδυνῆθη μέχρι τοῦδε, οὔτε θά δυνῆθῃ ποτε νὰ ἀποδείξῃ, τίς, ὁποῖος καὶ πόθεν ὑπάρχει ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου, οὐδεὶς ὁμως δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει. Σκέπτομαι ἄρα ὑπάρχει Θεός.» Ἡ ἐπιστήμη τῆς ἱατρικῆς διὰ τὴν ὁποίαν κυρίως λέγεται, ὅτι ἀντιτίθεται πρὸς τὴν θρησκείαν, νομιζομένη ἡμεῖς, ὅτι κρατῶναι πολὺ τὰς θρησκευτικὰς πιποθήσεις καὶ παθεῖ ἡμᾶς περὶ τοῦ ὄλων ἐκντίου. Ἡ Ἀνατομία, διδάσκουσα τὸν θαυμάσιον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ὀργανισμόν, καὶ τὴν σκοπιμωτάτην τῶν μελῶν διάταξιν πρὸς ἀλληλα καὶ πρὸς τὸ ὄλον τοῦ σώματος, τί ἄλλο κάμνει ἢ μαρτυρεῖ δημιουργὸν πάνσοφον καὶ τεχνίτην παντέλειον; Ἡ Φυσιολογία, ἀναπτύσσουσα ἀπ' ἐνὸς τὰς ποικίλας καὶ πολυπλόκους λειτουργίας τοῦ τε νευρικοῦ συστήματος καὶ ἐκάστου ἰδίᾳ τῶν ἐν τῷ σώματι ὀργάνων, ὁμολογεῖται δὲ ἀπ' ἐτέρου ὅτι, ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ καὶ ἐπακριδῶς ὀρίσῃ ποῦ τοῦ ἐγκεφάλου ἐδρεύει ἡ νόησις, ποῦ ὁ λόγος, ποῦ ἡ φαντασία, ποῦ ἡ μνήμη καὶ τὰ λοιπὰ ψυχικὰ φαινόμενα, αἵτινα ἡ ψυχολογία διδάσκει, τί ἄλλο κάμνει ἢ ἀπολακτικῆς τὸν ὀλισθὸν καὶ ψάλλει ὕμνον πρὸς τὸν δημιουργόν. Ἡ Παθολογία, ὑποδεικνύουσα ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν νοσημάτων, τὴν σχέσιν καὶ ἐπίδρασιν ἣν ἐξαποδοῦσιν ἐπὶ τοῦ σώματος καθόλου αἱ ἠθικαὶ συγχι-

(*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

νήσεις, ἡ λύπη, ὁ φόβος, ἡ χαρά, ἡ φαντασία, αἱ ἰδέαι, καὶ ἐν γένει τὰ πνευματικὰ φαινόμενα, τί ἄλλο κάμνει ἢ μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξίν ὄντος, μακρὰν τοῦ σώματος ἔλκοντος τὴν καταγωγὴν; Ἡ Φαρμακολογία, ἀπκριθιμοῦσα τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον καὶ τὴν πικρικὴν τοσοῦτων δραστηρίων καὶ χρησιμωτάτων φαρμάκων, τί ἄλλο κάμνει ἢ ὁδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τοσαῦτα ἐνεργὰ καὶ πολύτιμα διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου ἴματα, οὐδέποτε ἠδύνατο αὐτομάτως νὰ παραγάγῃ ἄλογος καὶ τυφλὴ φύσις, ἄνευ προνοούντος διὰ τὸν ἄνθρωπον δημιουργοῦ, Ἡ Μαιευτικὴ τέλος, περιγράφουσα τὴν ἐν τῇ μήτρᾳ βηθμιαίαν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς, καὶ ἀποφαινομένη ὅτι, μέχρι σημείου τινὸς φθάνουσα, ἀδυνατεῖ περικιτῶ νὰ προχωρήσῃ καὶ διελυκάνῃ τὸ μέγα καὶ ἀκατάληπτον τῆς ζωῆς μυστήριον, τί ἄλλο κάμνει ἢ συνάπτει ὕμνον πρὸς ἀνωτέραν τινα ἀρχὴν καὶ αἰτίαν; Ἡ ἀληθὴς λοιπὸν ἐπιστήμη οὐδέποτε ἐπολέμησε τὴν θρησκείαν, λέγομεν δὲ ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη, διότι ἡ ψευδὴς τοιαύτη ἢ ἐπὶ σαθρῶν βάσεων ἐρεῖδομένη καὶ τὸν ὕλισμὸν καὶ τὴν θνητοψυχίαν ὡς ἄρθρα πίστεως ἀναγράφουσα, ὑπῆρξεν ἀείποτε ἐχθρὰ τῆς θρησκείας. « Δὲν εἶναι οἱ ἔγκριτοι τῶν φυσιοοδιφῶν, οἱ τὰ ψευδῆ καὶ ἀνεπιστήμονα τοῦ ὕλισμοῦ δόγματα ὑποστηρίζοντες, ἀλλ' εἶναι οἱ ἄπλοὶ μαθητευόμενοι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν » λέγει κάποιος μέγας φυσιοδίφης.

« Βεβαίως γράφει ἐν τῷ περὶ «ἀγωγῆς» συγγράμματι αὐτοῦ ὁ πολὺς Ἀ ρ β ε ρ τ ο ς Σ π ἔ ν σ ε ρ, ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἐχθρὰ τῆς δεισιδαιμονίας, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἐχθρὰ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας. Βεβαίως μέρος ἐκ τῆς χυδαίας ἐπιστήμης ἐμφορεῖται ὑπὸ κινύματος ἀντιθρησκευτικοῦ, τὸ πνεῦμα ὅμως τοῦτο δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἀληθῆ ἐπιστήμην, τὴν εἰσδύουσαν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐμβατεύουσαν εἰς τὰ βάθη τῶν φαινομένων. » « Ἡ ἀληθὴς θρησκεία καὶ ἀληθὴς ἐπιστήμη, εἶναι δύο ὁμιχόμενες ἀδελφὰ τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ χωρίσωμεν ἄνευ βλάβης ἀμφοτέρων. Ἡ θρησκεία ἀκμάζει ὅταν ὑπηρετεῖται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἡ ἐπιστήμη μεγαλύνεται ὅταν εἶναι θρησκευτικὴ » Ἡ ψευδὴς λοιπὸν μόνον, ἢ ὅπως ὠνόμασεν αὐτὴν ὁ σοφὸς Σπένσερ, ἡ χυδαία ἐπιστήμη, πολεμεῖ τὴν θρησκείαν καὶ ζητεῖ τὴν ἐξόντωσιν αὐτῆς, πρᾶγμα ὅπερ πιστοποιοῦσιν τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ καὶ ὀλιστικὰ συστήματα, ἀρχαῖά τε καὶ νεώτερα, ἅτινα κενωδῶς ἐπολέμησαν ἐν ὀνόματι θεοῦ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου τὴν ἀγνήν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θρησκείαν. Ἐντεῦθεν ἡ σφοδρὰ κατὰ τῆς θρησκείας ἐπίθεσις τῶν κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας ἀκμασάντων φι-

λοσόφων, Στωϊκῶν, Ἐπικουρείων, Νεοπλατωνικῶν καὶ λοιπῶν. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, διατὶ λάδροι καὶ αὐτῆς θρησκείας ἐπέπεσον, οἱ περὶ τὸν Κέλσον, Ἰάμβλιχον, Πορφύριον καὶ Ἰουλιανόν, καὶ οἱ τούτους ἐπόμενοι δεινοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ πολέμιοι.

Ἄλλὰ, καὶ ἡ ἀληθὴς θρησκεία οὐδέποτε προσέβλεψε δυσμενῶς τὴν ἐπιστήμην καὶ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διάκειται ἐχθρικῶς πρὸς αὐτὴν ἀφοῦ ἀμφοτέραι ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκένωτου πηγῆς πηγάζουσι, καὶ τὰν αὐτὸν πάνσοφον πατέρα καὶ πύργιν ἀναγνωρίζουσιν, ἐξ οὗ πᾶν δῶρημα τέλειον τοῖς ἀνθρώποις παρέχεται;

« Πᾶσα σοφία παρὰ Κυρίου... καὶ αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην », λέγει ἡ ἁγία Γραφή. Ἡ θρησκεία κρατύεται καὶ ἀκμάζει στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης, ὡς ἡ ἐπιστήμη καθίσταται σεβαστὴ καὶ ἀξιόπιστος λαμπρονομένη ὑπὸ τῆς θρησκείας. Πλὴν ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ τελειοτάτη πωσὼν καὶ ἀνεξίκακος χριστιανικὴ θρησκεία, ὁσάκις παρεξηγήθη ὑπὸ τῶν διαφόρων αἰρεσιάρχων, ἢ διεστράφη ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς παπικῆς θεοκρατίας, κατὰ τοὺς ἑσπεροῦς τοῦ μεσαίωκου αἰῶνος, λυσοῦδῶς ἐπετέθη κατὰ τῆς ἐπιστήμης, πολέμους προκαλέσασα ἀδελφοκτόνους καὶ ἐμφυλίους, καὶ τὸν διὰ πυρᾶς θάνατον πλείστων ἀθῶων καὶ ἀτυχῶν ἐπιστημόνων.

Ἐντεῦθεν ὁ ἀμελίικτος μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης πόλεμος, ὁ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὴν ἐδῶρην διαταράξας. Ἐντεῦθεν οἱ πρὸς ἐκμηδένισιν τῆς θρησκείας τοσοῦτων περιφανῶν ἀπίστων ἀγῶνας, οἱ ἐκ βάθρων τὴν Ἐκκλησίαν κλονίσαντες. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ εἰς θάνατον καταδίκη τῆς ἐπιστήμης, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ εὐθεοῦ καὶ σοφοῦ Ἀλιλάου, ὑπὸ τῆς παρεκτροπείσης παπικῆς θρησκείας. Δὲν διάκεινται λοιπὸν δυσμενῶς πρὸς ἀλλήλας, δὲν συγκρούονται ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη ἢ ἐκλαμβανομένη δὲ παρά τινων ὡς σύγκρουσις μεταξὺ αὐτῶν, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ παρεξήγησις δύναται τις νὰ εἴπῃ, καὶ ἡ ὁποία παρεξήγησις οὐδαμῶς ἀλλαχού ἔχει τὴν πηγὴν τῆς, ἢ εἰς τὸ ὅτι τὸσον ἡ θρησκεία, ὅσον καὶ ἡ ἐπιστήμη, θέλουσιν ἐνίστηναι ἐξέρχονται τῶν ὀρίων τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρμοδιότητος. « Διὰ ζητήματα ἀφορῶντα τὴν θρησκείαν, δεόν νὰ ἔχῃ τὸν λόγον ἡ θρησκεία, ὡς ἐπίσης διὰ ζητήματα ἀφορῶντα τὴν ἐπιστήμην δεόν νὰ ἔχῃ τὸν λόγον ἐπ' αὐτῶν μόνον ἡ ἐπιστήμη » λέγει ὁ σοφὸς Σκαλτσούνης εἰς τὰς ἀπολογητικὰς αὐτοῦ μελέτας. Διὰ ποῖαν λοιπὸν αἰτίαν, ἐνῶ δὲν ὕφίσταται σύγκρουσις μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης, βλέπομεν πολλοὺς τῶν νεωτέρων ἐπιστημόνων, νὰ εἶνε ἀδιάφοροι θρησκευτικῶς, καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ταύτην νὰ τὴν ἀποδίδουν οὕτοι εἰς τὸ ἀσυμβίβαστον θρησκείας καὶ ἐπιστήμης; Ὡς μόνον καὶ κυρίως αἰτία θεωρητέα ἢ ραθυμία περὶ τὴν ζήτησιν τῆς ἀληθείας, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ παντελής σχεδὸν ἀγνοία τῆς θρησκείας, ἣτις χαρακτηρίζει τοὺς πλείστους τῶν λογίων τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἐρωτήσατε πάντας τοὺς δυσμενῶς πρὸς τὴν θρησκείαν διατεθειμένους, ἂν

ΜΕΛΕΤΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ

ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΚΙΑΝ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

***Απάντησις εις τὰς θεωρίας του Ρώσσελ Μπράιτ δια τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν**

ποτε ἀφιέρωσαν ὀλίγας ὥρας τῆς ἡμέρας, πρὸς ἐπι-
σταμένην ἔρευναν καὶ μελέτην σπουδαίου τινὸς θρη-
σκευτικοῦ συγγράμματος, εἴτε ἡμετέρου εἴτε ἄλλο-
θνοῦς συγγραφέως, καὶ θέλετε μάθει διτι, ἢ παρέρ-
γως καὶ ἐπιτροχάδην διήλθον ὀλίγας σελίδας, ἢ τὸ
ἐμελέτησαν ἐκ προθέσεως καὶ μετὰ σκοποῦ νὰ τὸ ἀ-
ποδοκιμάσωσιν καὶ τὸ περιφρονήσωσιν.

Ὁ διαπρεπὴς φιλόσοφος Πέτρος Βρατίλας, ἐν
τῇ περιπουδαστῇ συγγράμματι αὐτοῦ «Περὶ ψυχῆς
καὶ Θεοῦ» λόγον ποιούμενος περὶ τῆς ἐπιπολαζού-
σης πρὸς τοὺς σημερινοὺς πεπαιδευμένους θρησκευ-
τικῆς ἀδιαφορίας καὶ ψυχρότητος, παρατηρεῖ λίαν
ὀρθῶς τὰ ἑξῆς. «**Τοῦτο εἶναι πρὸς τοὺς ἄλ-
λοις τὸ μέγα δυστύχημα νέων τινῶν τῆς
παιδείας γενεῆς, ὅτι ἀναγιγνώσκουσιν εὐ-
χρηστῶς τὰ ἐπιτόλμα φιλosophήματα, ἄ-
τινα ἐκλαμβάνουσιν ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον
τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀγνοοῦσιν τὰς κτ' αὐ-
τῶν ἀντιρρήσεις.**» Καὶ ἔτι, ἀμφίβολον εἶναι,
ἂν οἱ μελετήσαντες τὸν Στράους καὶ τὸν Ρενάν, διε-
ξήλθον ἔστω καὶ ἓνα ἐκ τῶν πολλῶν διασῆμων ἀν-
δρῶν, οἵτινες ἀντεπεξήλθον κατὰ τούτων διὰ συγ-
γραμμάτων μετὰ κρίσεως καὶ περινοίας γεγραμμέ-
νων, ὡς λ. γ. τὸν Γεττατον καὶ τὸν Ἰοῦλιον Μόλ-
λερον, ἢ ἐὰν ἐμελέτησαν τὰς λιμπράς περὶ Χριστι-
ανισμοῦ μελέτας τοῦ κλεινοῦ τῆς Γαλλίας πρωθυ-
πουργοῦ Ρυζότου. Πόσοι ἀπὸ τούτων θρησκευτικῶς ἀ-
διαφόρους, πρὸ τοῦ ἀναπετάσασθαι τὴν κατὰ τῆς θρη-
σκείας σημαίαν, ἔκριναν ἄξιον νὰ διεξέλθωσιν τὰς
ἐμβριθεῖς περὶ θρησκείας σκέψεις τοῦ μεγάλου φιλο-
σόφου Πασχάλ, ἢ τὰς περὶ Χριστιανισμοῦ φιλοσοφι-
κὰς μελέτας τοῦ πολυμαθοῦς συγγραφέως Λυγού-
στου Νικολάου ἢ τὰς ἀπολογητικὰς μελέτας, καὶ
καλλίτερον τὰ ἀπολογητικὰ ἔργα τοῦ σοφοῦ συγ-
γραφέως Ἰωάννου Σκαλτσούνῃ; Οὐδεὶς ἀπολύτως
οὐδεὶς. Καὶ τούτων οὕτως ἔχόντων, πῶς θέλετε νὰ
ἔχουν οὗτοι ἀκριβῆ τοῦ Χριστιανισμοῦ γινῶσιν, καὶ
θεόντως περὶ αὐτοῦ νὰ κρίνωσιν. Τὸ τοιοῦτον εἶναι
ἀδύνατον, ἀπαραλλάκτως ὅπως ἀκτόρθωτον εἶναι
καὶ ὅλως ἄτοπον, νὰ ἀποφανῆται τις ὀρθῶς περὶ
πολυπλόκων ἱατρικῶν ζητημάτων, χωρὶς ποτε νὰ δι-
δαχθῇ ἢ μελετήσῃ ἱατρικὰ συγγράματα. Ἐντεῦθεν
συνάγεται ὅτι, ἅπαντες οὗτοι ἔχουσιν ὅλως ἑλλίπεις
καὶ ἐσφαλμένας περὶ Χριστιανισμοῦ δοξασίας, καὶ
ὅτι ἐκ προλήψεως ἀποστρέφονται πᾶσαν θρησκευτι-
κὴν ἰδέαν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν σονιστᾷ αὐτοῦς,
διότι ἀπλοῦστατα ὁμολογεῖ ἄνοιαν, λίαν δι' ὀρθῶς
ἀπεφήνατο ὁ μεγαλοφυὴς Βάκων. «**Ὁλίγη ἐπι-
στήμη ἄγει εἰς τὴν ἀπιστίαν, καὶ πολλὴ ἐπι-
στήμη ἀφαιρῶν εἰς τὴν πίστιν.**»

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΜΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἐκ τῶν συνδρομη-
τῶν ἡμῶν κ. κ. ὄντες, ὅπως μᾶς γνωρί-
σωσιν ἐὰν ἀπομακρυνθῶσι κατὰ τὰς δικ-
κοπὰς τῶν ἑθνῶν των, τὴν διεύθυνσιν τῆς
θερινῆς αὐτῶν διαμονῆς διὰ νὰ ταχυδρο-
μώμεν ἐκεῖ τὸ φύλλον.

Ἐπὶ σειρὰν φύλλων, εἰς τὴν ἡμερῖδα «Παρα-
τηρητῆς» τῶν Χανίων ἐδημοσιεύθη, πρὸ τινος, τὸ
σύγγραμμα τοῦ Ἀμερικανοῦ ἐπιστήμονος ψυχολό-
γου Ρώσσελ Μπράιτ, ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος: «Ἐπι-
στὴν ζωὴν πέραν τοῦ τάφου:»

Ἡ μακρὰ ἐξαγγελία τοῦ θέματος καὶ ἡ σπουδαί-
της τοῦ θιγομένου ζητήματος ἦτο φυσικὸν νὰ προ-
καλέσωσιν τὸ ἐνδιαφέρον μας, διὰ νὰ πληροφορηθῶ-
μεν, «ὅποια καινὰ δαιμόνια» θὰ εἰσῆγαγε, διὰ τῶν
θεωριῶν του, ὁ πέραν τοῦ Ὁκεανοῦ σοφὸς αὐτός.

Παρακολουθήσαμεν τὸν Δόκτορα εἰς τὰς σκέψεις
του, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἀνεύρομεν τὴν δόξιν, ἐφ'
ἧς θὰ ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ τὸ αἰκοδόμημά του, ἀδι-
ασαλεύτως.

Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἀπὸ μιᾶς ἀπό-
ψεως ἢ ἀνάλυσις θέματος, τοσοῦτον σοβαροῦ, ὅσον τὸ
σχετιζόμενον μὲ τὴν ὑπαρξίν ζωῆς πέραν τοῦ τάφου,
ἀποτελεῖ μίαν ἐπιστημονικὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς ἀ-
θανασίας τῆς ψυχῆς καὶ συνεπῶς κόλαφον κατὰ τῶν
ἀφρόνων ὀλισθῶν καὶ ἀπίστων ὡς καὶ κατὰ τῶν ὀπα-
δῶν τοῦ Χιλιασμοῦ ἢ Σπουδασιῶν τῶν Γραφῶν, ἀρ-
νουμένων τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, οὐχ' ἦττον ὁ-
μως δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπικροτήσωμεν τὴν πλοκὴν καὶ
τὴν σειρὰν τῆς ὅλης θεωρητικῆς ἐξελεύσεως τοῦ Ἀμε-
ρικανοῦ συγγραφέως.

Παρακολουθοῦμεν τὸν Ρ. Μπράιτ μέχρι τοῦ σημεί-
ου, καθ' ὃ πειράται νὰ μᾶς ἀποδείξῃ, ὅτι πράγματι
ὑπάρχει ζωὴ πέραν τοῦ τάφου, ἀπὸ τῆς ἀποδείξεως
ὅμως ταύτης μέχρι τῆς ἀναλύσεως θεωριῶν περὶ τοῦ
«ποῖαν ὄντοτητα, σχῆμα, διάρκειαν, ἔννοιαν, σκο-
πιμότητα ἔχει ἢ πέραν τῶν ἐπιγείων κόσμων νέα ζωὴ
καὶ τίνες οἱ νόμοι, οἵτινες διέπουσιν τὰ κατ' αὐτήν»,
φρονούμεν, ὑπάρχει τεραστία ἀπόστασις, τὴν ὁποίαν
δὲν εἶναι δυνατόν ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπιτετραμμένον νὰ
γεφυρώσῃ οἰκδῆποτε ἀνθρωπίνῃ φιλοσοφίᾳ.

Εἰς τὸ ἄδύτον τῶν μυστηρίων τοῦ θανάτου καὶ
εἰς τὴν σκιά τῶν μυρίων ἐρωτηματικῶν, τὰ ὁποῖα
μυρμικίωσιν εἰς τὸν πεπερασμένον ἐγκέφαλόν μας,
οὐδεμιᾶς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως ὁ πῶς εἰσέδουσε καὶ
οὐδεμιᾶς φιλοσοφίης τὸ φῶς, ὅσονδῆποτε ἰσχυρόν,
ἠδυνήθη νὰ εἰσχωρήσῃ οὔτε νὰ ἀνασηκώσῃ τὸν ἀγ-
νωστον καὶ σκοτεινὸν πέπλον.

Τώρα ἐν τίνι δικαίωμάτι καὶ δάσει ποίων στοι-
χείων ὁ Ρ. Μπράιτ κολακεύεται νὰ πιστεύῃ, ὅτι δι-
έρρηξε τὰ κλειθρα τῆς κλεισιμένης τοῦ μυστηρίου

πόλης, τοῦτο ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐνοήσωμεν, δι' ὃ καὶ τοῦ διαμφισθητοῦμεν τὴν ἐμπειρικὴν καὶ τὴν ἐν γένει συμπερασματικὴν διαδικασίαν πρὸς ἀπόδειξιν τῶν θεωριῶν του.

Ἐχομεν τὴν ἀντίληψιν καὶ ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι ἐὰν ὑπάρχη ὁπὴ τις ἢ σχισμὴ, διὰ τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν καὶ ἐπικοινωνήσωμεν πρὸς τοὺς διὰ τοῦ τάφου ἀνοιγομένους κόσμους, τὴν ὁπὴν ἢ σχισμὴν ταύτην ἤνοιξε μόνον ὁ Ἄρχων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστός. Πέραν τῆς Γραφικῆς ἀποκαλύψεως ὑπάρχει τὸ ἄγνωστον καὶ σκότος τοσαύτον πυκνὸν ὥστε οἱ ἐπιμένοντες εἰς τὰς ἀνακαλύψεις των περὶ τῶν ὑπερκοσμίων καὶ πνευματικῶν μυστηρίων, νὰ καθίστανται εἰς τὴν συνείδησιν τῶν γνωρίζοντων τὴν ἀλήθειαν, ἂν μὴ τίποτε περισσώτερον, τοῦλάχιστον ἔμως γελοιοί!

Ἐὰν τὸ ἐκ τῆς Γραφῆς θεῖον καὶ οὐράνιον φῶς δὲν εἶναι ἱκανὸν καὶ ἐπαρκές διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ἀδήλων, τότε, ἀσφαλῶς, πᾶσα ἀκτις ἐξ ἀνθρώπου ἐκπεμπομένη, ἀνὰ νὰ φωτίσῃ, εἶναι ἐπόμενον, ὅτι τὰ καθιστᾷ τὸ σκότος εἰς σκοτεινότερον.

Δὲν ἀποκρύπτωμεν, ὅτι ὑπάρχουν διερωτώμενοι: «Διατί ὁ Θεὸς τῆς Γραφῆς, νὰ μὴ λύσῃ τὰς ἀπορίας, αἵτινες φυσικώτατα εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθοῦν καὶ νὰ βασανίζουσι τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν, καὶ συγκεκρημένως, διατί νὰ εἶναι τόσο φειδωλὸς εἰς τὰς ἀποκαλύψεις του διὰ τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν.»

Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλουστάτη: Ἡ Γραφή δὲν διεκδικεῖ τίτλους ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος πρὸς λύσιν τῶν ἀτελειῶν ἑκατομμυρίων ἐρωτημάτων, τὰ ὅποια ἤδυνήθη νὰ παραγάγῃ ἡ ἀνθρωπίνη ἀδυναμία καὶ περιέργεια. Ὁ θεῖος συγγραφεὺς, ὁ δημιουργήσας τὸν κόσμον καὶ κινήσας τὰς γραφίδας τῶν γραφάντων τὴν Βίβλον, ἐπεμελήθη καὶ ἡσυχολήθη διὰ τὴν διάπλασιν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τὴν ὁποίαν ἐσκήρυνε καὶ ἀπεθράυνεν ἡ ἁμαρτία. Δὲν ἐπεδίωξε νὰ πείσῃ δι' ἐπιστημονικῶν ἀποδείξεων, οὔτε νὰ συζητήσῃ μὲ τὸν νοῦν τοῦ εἰς ἀτέρμονας φιλοσοφικὰς ἀπεραντολογίας καταναλισκομένου ἀνθρώπου, διότι ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κόσμον ὡς ἀλήθεια καὶ ἡ ἀλήθεια οὐδεμία: ἀποδείξεως ἔχει ἀνάγκη, οὐδενὸς ἐπιχειρήματος, οὐδενὸς πειραματισμοῦ.

Θὰ προβληθῇ ἴσως ἡ ἀντίρρησης, ὅτι ἐὰν ἡ Γραφή ἠδύνατο νὰ λύσῃ τὰ ἐπιμύχια τῆς φιλοσοφίας καὶ πάσης ἀμφιβολίας ἢ ἀπορίας ζητήματα, τότε ὁ κόσμος θὰ ἦτο δ. ἄφορος, ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ἴδρυσεν ὁ Ἰησοῦς θὰ ἦτο θρησκεία τῆς παγκοσμίου οἰκογενείας καὶ ἔλοι θὰ ἐνεπνέοντο καὶ θὰ ἠκολούθουν τὴν ὀφίστην ἠθικὴν, ἣν ὁ Θεάνθρωπος καθιέρωσε διὰ τῆς διδασκαλίας, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου Του.

Εἰς τὴν ἀντίρρησιν ταύτην μετὰ δεδαιότητος θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν ὅτι καὶ πᾶσα αἰ ἐπι-

στημονικαὶ ἀποδείξεις ἐὰν προσήγοντο, καὶ πᾶσα ἡ γνῶσις ἐὰν ἐπλημύρει τὸν ἀνθρώπινον ἐγκέφαλον καὶ ἱκανοποιεῖ τὰς ἀμφιβολίας του, πάλιν ὁ ἀνθρώπος θὰ ἦτο ὁποῖος εἶναι καὶ σήμερον, φίλος τῶν ὀνείμων καὶ παθῶν του, δουλὸς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνηθικότητος καὶ ἱκανὸς νὰ εὕρῃ διέξοδον ὅπως μὴ πεισθῇ καὶ μὴ ὀτοχθῇ εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ στόχος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου. Πρὸς αὐτὴν στρέφεται καὶ αὐτὴν κατακτῶν, ἱκανοποιεῖ τὸ ἀνήσυχον πνεῦμά του, τὸ ὁποῖον θέλει νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ μάθῃ πᾶν ἀπόρητον καὶ μὴ ἀνακρινώσιμον.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Θεὸς δὲν προέδλεψε νὰ μεταβάλλῃ τὸ κατ' ἐμπνευσιν Του γραφὴν Βιβλίον, εἰς τρίποδα Ἡθίας, πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν εἰς ὄρη συμποσούμενων ἐρωτηματικῶν καὶ ἀποριῶν τῆς ἀνθρωπίνης ἐφευρετικότητος.

Ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ μεγάλου Διδασκάλου, παραλαμβάνομεν τὰς αἰωνίους λέξεις: «Ἐγὼ εἶμαι ἡ δόξα καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ζωὴ».

(Ἐπατα: συνέχεια)

“ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ,”

Οὐράνιε Πάτερ,

Σὺ ὁ ὁποῖος εὐλογεῖς τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων, τὸν ὁποῖον περιλούεις μὲ τὰ ἀγαθὰ σου καὶ ὁ ὁποῖος Σὲ ἀγιάζει διὰ τῆς ζωῆς του, Σὲ δέχεται ὡς Βασιλέα καὶ κἀμνεὶ τὸ θέλημά Σου, ἔλκυσέ μας εἰς τὸν Υἱόν, ἵνα φυτευθῶμεν εἰς τὴν ἄμπελον τὴν ὁποίαν γεωργεῖς Σὺ, νὰ μένωμεν καὶ νὰ φέσωμεν καρπὸν, ἀπλώσε τὴν φυτεῖαν ταύτην ἵνα φυτευθῶσιν ἔλοι οἱ ἄνθρωποι τῶν ὁποίων αἱ καρδίαὶ νὰ ἐνωθῶσιν εἰς μίαν καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν Σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.

Εὐλόγησε τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μας ἵνα κερδίζωμεν τὸν ἄρτον μας, τὰ δὲ περισσεύματα διαθέτομεν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας.

Συγχώρησε κάθε ἁμαρτίαν, ὅπως καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν ἐκείνους οἱ ὅποιοι πταίουσιν εἰς ἡμᾶς, ἐκ καρδίας.

Τὸ χέρι σου τὸ εὐλογημένον μὴ ἀπομακρύνῃς, ἀλλὰ νὰ φρουρήσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τὰ πονηρὰ πνεύματα τοῦ σκοτους τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀπὸ τὸν λέοντα τὸν ὀρυόμενον ὁ ὁποῖος περιπατεῖ ζητῶν ποῖον νὰ καταπίῃ, ἀπὸ τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ Σατανᾶ, Σὺ, πειραζομένους εἰς Χριστόν, δός τὴν δύναμιν ἵνα καταφεύγωμεν εἰς Σὲ, ἵνα μᾶς λυτρώνης.

Κατὰ τὴν εὐλογητὴν ὥραν τῆς ἀναλύσεως, εὐδόκησον ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Βασιλείαν τὴν ὁποίαν ἠτοίμασας πρὸ καταβολῆς κόσμου δι' ἔλους θσους Σὲ ἠγάπησαν, ὅπως μᾶς παραλάβῃ ὁ Εὐλογητὸς Υἱός, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχεις παραδώσει τὰς κλειδας τῆς Βασιλείας Σου. Αὐτὸς εἶναι ἡ θύρα διὰ τῆς ὁποίας θὰ εἰσέλθωμεν ἐκεῖ ὅπου ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀγγέλους καὶ ἀπὸ ἔλους τοὺς ἁγίους ἀναπέμπεται εἰς Σὲ, ὁ ὕμνος, ἡ λατρεία ἢ προσκύνησις καὶ ἡ δόξα εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν. **Ματθ. στ' 10-13.**

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἰουνίου 1930

Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἀδελφότης ὁ «Κύραγγελισμός»